

Názory vysokoškolských studentů na partnerství a rodičovství

Michaela Kleinová

Bakalářská práce
2020

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela Kleinová**
Osobní číslo: **H17619**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Názory vysokoškolských studentů na partnerství a rodičovství**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti mladé dospělosti, partnerství a výchovných stylů.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. Studie. ISBN 8085850877.

HASMANOVÁ MARHÁNKOVÁ, Jaroslava, Martin KREIDL a Barbora HUBATKOVÁ. Proměny partnerství: životní dráhy a partnerství v české společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 264 s. Studie. ISBN 978-80-7419-142-8.

HAŠKOVÁ, Hana. Fenomén bezdětnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 264 s. Studie. ISBN 978-80-7419-020-9.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016, 254 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-5326-3.

MALINOWSKI, Bronisław. Sex a represe v divošské společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007, 245 s. Most : moderní sociologické teorie. ISBN 978-80-86429-76-2.

SLOBODA, Zdeněk. Dospívání, rodičovství a (homo)sexualita. Praha: Pasparta, [2016], 163 s. ISBN 978-80-88163-09-1.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Eva Šalenová**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval.
V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užití-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3).

(2) Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 nůstává nedotčeno.

(3) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(4) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá názory dnešních studentů vysokých škol na partnerství a rodičovství. Řeší problematiku týkající se rodiny, rodičovství, partnerských vztahů, adolescence a mladé dospělosti. Jejím cílem je především zjištění postojů mladé vzdělané generace ke konkrétním otázkám, které se vztahují k výše uvedeným tématům. Práce zjišťuje například názory studentů na dobrovolnou bezdětnost, zakládání rodiny a výběr partnerského soužití po ukončení vysokoškolského studia.

K realizaci výzkumu je zvolena metoda kvantitativního výzkumu. Získávání informací probíhá pomocí dotazníku.

Klíčová slova: nesezdané soužití, manželství, partnerský vztah, rodina

ABSTRACT

The bachelor's thesis deals with the views of today's university students on partnership and parenthood. It addresses issues related to family, parenthood, relationships, adolescence and young adulthood. Its main goal is to find out the attitudes of the young educated generation to specific issues related to the above topics. The thesis examines, for example, students' views on voluntary childlessness, starting a family and choosing a cohabitation after graduation. The method of quantitative research is chosen for the implementation of the research, the acquisition of information takes place using a questionnaire

Keywords: unmarried, cohabitation, marriage, partnership, family

Děkuji paní Mgr. Evě Šalenové za vedení, připomínky, trpělivost, cenné rady a laskavý přístup v průběhu zpracování mé bakalářské práce. Rovněž děkuji studentům vysokých škol za ochotu při vyplňování dotazníku. Poděkování také patří mojí rodině, která mě během mých studií podporovala.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 PARTNERSTVÍ	11
1.1 VOLBA PARTNERA	12
1.2 FENOMÉN SINGLES	13
1.3 NESEZDANÉ SOUŽITÍ.....	14
2 RODIČOVSTVÍ	16
2.1 FUNKCE RODINY.....	17
2.2 SOUČASNÁ ČESKÁ RODINA	18
2.3 MANŽELSTVÍ.....	20
2.4 REGISTROVANÉ PARTNERSTVÍ.....	21
2.5 FENOMÉN BEZDĚTNOSTI.....	22
3 POZDNÍ ADOLESCENCE A MLADÁ DOSPĚLOST	24
3.1 POZDNÍ ADOLESCENCE	24
3.2 MLADÁ DOSPĚLOST	25
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 VÝZKUM	28
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	28
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	29
4.3 VÝZKUMNÁ TECHNIKA A METODA	31
4.4 METODY ANALÝZY DAT	31
4.5 VYHODNOCENÍ VÝZKUMU A JEHO INTERPRETACE	31
4.6 SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	41
4.7 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	43
ZÁVĚR	44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	46
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	49
SEZNAM OBRÁZKŮ	50
SEZNAM TABULEK	51
SEZNAM PŘÍLOH	52

ÚVOD

Téma pro mou bakalářskou práci, tedy „Názory vysokoškolských studentů na partnerství a rodičovství“, jsem si zvolila z toho důvodu, že se jedná o aktuální a diskutovanou problematiku. Mladí lidé v současnosti častěji odkládají založení rodiny na pozdější dobu, čímž dochází k neustálému posouvání věku prvorodiček. Také je stále více bezdětných manželství a klesá porodnost, což vede k postupnému stárnutí populace. V posledních letech výrazně přibývají rodiny, v nichž je přítomen u výchovy dítěte pouze jeden z rodičů. Ve většině případů se jedná o matku, a proto je nyní velmi aktuální problematika matek samoživitelek, které se často nachází na prahu chudoby. Zvyšuje se ale i počet otců samoživitelů. Obvyklá je ve společnosti situace, kdy se děti rodí mimo manželství. Jejich rodiče se nikdy pro manželství nerozhodnou, případně se vezmou až v době, kdy již děti několik let mají. Podle Českého statistického úřadu vstupuje do manželství současná mladá generace méně často a později než její rodiče. Ve své práci se pokusím zjistit, co podle studentů vysokých škol k těmto skutečnostem přispívá.

Teoretická část je rozdělena do tří částí a zaměřuje se na vymezení pojmů rodičovství, partnerství, adolescence a mladá dospělost. Řekneme si, co je to partnerství a s jakými očekávání vstupujeme do každého z našich vztahů. Definujeme rodinu a následně se budeme zaměřovat na její funkce a výchovné styly, se kterými se můžeme v dnešní době setkat. Také rozebereme fenomény jako je například bezdětnost, nesezdané soužití či fenomén singles.

Charakter práce je teoreticko-empirický. Praktická část obsahuje výzkum, pro který jsem si vybrala explorativní metodu realizovanou prostřednictvím techniky dotazníku. Dotazníky byly rozeslány na vysoké školy s odlišným zaměřením a jako respondenty jsem zvolila studenty prezenční formy bakalářského studia.

Cílem práce je analyzovat názory vysokoškolských studentů na partnerství a rodičovství. Přínos diplomové práce v rámci studovaného oboru lze spatřovat především v tom, že na základě vyhodnocení názorů studentů je možno v případě potřeby v budoucnu zapracovat na kladném ovlivňování jejich postoje. Dalším možným doporučením pro praxi by byla podpora porodnosti za pomoci státu, např. formou větších daňových úlev pro pracující občany.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PARTNERSTVÍ

„V našem kulturním okruhu a době je hlavní podmínkou pro partnerství především zamilovanost, tedy zvláštní stav vědomí, v němž jsme svým partnerem fascinováni, a v důsledku toho si jej dokonce idealizujeme.“ Hledáme si partnera, který je „na stejné vlně“ jako my. Každý z nás má při volbě svého partnera nějaká očekávání, ne však všechny tyto ideje v reálném životě následně uplatníme. Vstupujeme-li do nového vztahu, nejenže si neseme s sebou vědomá očekávání, ale také ta nevědomá. Součástí očekávání nevědomého mohou být naši rodiče, které vnímáme jako jistý vzor. Také se v něm může objevit nepřítel, a to ať už jako kladný či odstrašující příklad. V každém vztahu můžeme najít tyto naše předpoklady, které ve chvíli, kdy se vymknou kontrole, mohou dokonce vztah partnerů zničit i přesto, že se nejedná o očekávání nepřiměřená. S tímto druhem doufání se nejčastěji setkáváme na manželských terapiích. Ženy nejčastěji očekávají, že budou u svého muže vyslyšeny a budou mu moci sdělit své pocity a dojmy. To samé předpokládají i od svých partnerů. U mužů se setkáváme s očekáváním analogicky vypadajícím. To znamená, že partneři od svých partnerek nejčastěji požadují čistotu domácnost, sexuální uspokojení a obdiv od své partnerky. (Matoušek, 1993, s. 32-33)

Partnerský vztah je založen na spolupráci dvou různých osobností, které mohou mít na průběh vztahu zcela odlišný pohled. Jedná se o dobrovolný vztah, na němž oba jedinci musí pracovat. Bez toho není možné, aby došlo k seberealizaci jich samotných. Ve vztahu jde především o to snažit se poznat druhou osobu, přičemž vůči sobě musíme zastávat tolerantní přístup. (Poněšický, 2004, s. 127-128)

V mladé dospělosti je pro nás partnerský vztah ještě důležitější než přátelství, protože předpokládáme, že by se náš partner měl stát základem nové společné rodiny. V partnerském vztahu dokážeme z části potlačit svou samostatnou identitu v závislosti na intimitě vztahu. V souvislosti s intimitou vztahu můžeme tedy hovořit i o párové identitě neboli o partnerství. (Vágnerová, 2007, s. 65)

Na začátku každého vztahu jsou různá očekávání (požadavky) na partnera, například to, jaké by měl mít fyzické, mentální a další přednosti. Tyto požadavky se u mužů a žen liší. Ženy dávají přednost porozumění před fyzickými předpoklady. Od mužů můžeme očekávat, že budou vyhledávat ženu, která se dokáže postarat o domácnost a v budoucnu i o potomky. (Matoušek, 2003, s. 58-59)

1.1 Volba partnera

V dnešní době si partnera můžeme volit, aniž by na nás kdokoli přímo působil. Tu největší moc v tomto ohledu může mít nad námi rodina, která nás buď do vztahu vmanipuluje, anebo nám jej přikáže. Dále nás může ovlivnit sousedství či okolí, v němž jsme se pohybovali při našem dospívání. K dalším faktorům při výběru partnera patří věk, rasa, druh víry či jakého vzdělání náš partner dosáhl. (Možný, 2006, s. 128-133)

Ve chvíli, kdy najdeme partnera, který splňuje naše očekávání a zároveň splňujeme i my ta jeho, vzniká mezi partnery vztah, který už nelze brát jen jako přátelský. Každý člověk v období mladé dospělosti prochází různými fázemi – zamilovaností, po té romantickou láskou, která je následně završená realistickým vztahem. Každá fáze stimuluje rozdílné složky osobnosti a její zvládnutí žádá různé kompetence. (Vágnerová, 2007, s. 69-70)

Období zamilovanosti a romantické lásky

Lidé hodnotí své partnery na základě emocí. Partnera, k němuž nás pojí jistý emocionální vztah, jsme schopni obdivovat, oceňovat jeho odlišnost, a dokážeme se vzájemně k sobě otevřít. Tato doba je nazývána jako narcistická fáze lásky. V období zamilovanosti se většinou nacházíme kolem jednoho roku trvání vztahu. Na počátku vztahu partnera většinou vidíme zkresleně, idealizujeme si jeho vzhled nebo i inteligenci. Dokonce jsme ochotni se kvůli partnerovi změnit. Jde však o proměnu dočasnou, a to jen abychom vypadali dobře v partnerových očích. Po této fázi se může partnerovy zdát, že se nechováme tak jako obvykle a přitom půjde pouze o skutečnost, že už nejsme schopni nadále předstírat svou osobnost. Ve vztahu může vzniknout napětí, které lze vyřešit komunikací s partnerem. Pokud jsme schopni najít ve vztahu kompromis a akceptovat potřeby toho druhého, vztah má potenciál nadále pokračovat. Musíme však vztah povznést nad prvotní okouzlení. Žádný vztah nemůže zůstat pouze ve fázi zamilovanosti. Po určité době je před partnery vždy položen problém, který musí společným úsilím vyřešit. To může u partnerů vyvolat zklamání a deziluzi, avšak po opadnutí prvotní zamilovanosti lze očekávat plnohodnotný intimní vztah. Stále bude docházet k nedorozuměním, ale už ne k tak závažným, aby se partneři nebyli schopni dohodnout. Teprve až v této fázi je člověk schopný se opřít o své rozumové hodnocení a není již tolik pod nátlakem emocí. (Vágnerová, 2007, s. 70-73)

Období realistického vztahu

V této fázi vztahu si partneři prohlubují svou intimitu, která může vést k přesycení. Partneři potřebují i svůj vlastní prostor a akceptovat potřeby toho druhého (fáze autonomie). Jsme schopni dát partnerovi svobodu a on zase přijímá tu naši. Partnera dokážeme posoudit racionálněji než na počátku vztahu. Máme realistickou představu, jakým směrem by se měl vztah ubírat. Jestliže jsme schopni odtrhnout se a osamostatnit, vztah je na takové úrovni, aby byl posunut dál, a to k manželství. Nelze spoléhat na to, že vztah bude vždycky idylický, ale pokud jsou partneři schopni přijmout se navzájem takoví, jací jsou, mají velký potenciál ke kvalitnímu manželství, které bude založené na vzájemné citové vazbě a identifikace s partnerem. (Vágnerová, 2007, s. 73 - 74)

Realistický vztah může nadále vyústit do rovnocenného partnerství. Pod slovním spojením rovnocenné partnerství si můžeme představit vztah dvou lidí, kteří se snaží být vůči sobě spravedliví. U tohoto typu vztahu není cílem, aby si partneři vše dělili na půl, ale aby si spravedlivě dělili domácí práce, byli zodpovědní a společně rozhodovali o chodu domácnosti. Partneři si jsou rovni jak po ekonomické stránce, tak po vztahové. Podobným typem je téměř rovnocenné partnerství, v němž mají oba partneři svou ideu o jejich vztahu, avšak mají problém ji realizovat. (Schwartz, 1995, s. 1 - 2)

1.2 Fenomén singles

Tento fenomén nemá jednotnou definici a je tedy těžké shrnout ho do jednoho univerzálního vysvětlení. Pod pojmem „singles“ si můžeme představit lidi, kteří si během svého života vyberou kariéru a zvolí život bez partnera. Těmto lidem vyhovuje kariérní růst či dokonce střídání sexuálních partnerů, a tak nevyhledávají dlouhodobého intimního partnera, se kterým by sdíleli svůj život. Z této kategorie by bylo vhodné vyloučit osoby, které žijí v celibátu (jako například kněží) a svobodné rodiče (i ty rozvedené). Avšak co se týče rodičů ve středním věku bez stálého partnera, je těžké je nezařadit do skupiny singles. To vede k tomu, že je složité tuto skupinu lidí ve statistických údajích najít. Singles tedy bereme jako osobu, která nemá stálého partnera bez ohledu na rodinný status a na to, zda má potomka. Do této formy života se nedá zařadit svobodný stav, protože jde o část života, která je jen dočasná. (Drotován a Bleha, 2008, s. 3 - 5)

„Být single není prohra ani výhra, nemusíme takovým lidem závidět, ale ani je litovat a za každou cenu jim shánět manžela – manželku, nebo je naopak „shazovat“ ve společnosti.“ (Smejkal a Bachrachová, 2008, s. 40)

Podle Vágnerové (2000, s. 341 – 342) se tento typ soužití nejčastěji objevuje u lidí, kteří žijí ve velkoměstech, neboť dokážou zapříčinit autonomii a určitou izolaci v člověku. Ve skupině mladých lidí do 35 let lze nalézt tři skupiny lidí, kteří žijí bez trvalého partnera:

1. Jedinec, který se dobrovolně rozhodl žít bez trvalého partnera, protože mu tento styl života vyhovuje, a počítá, že ho tak bude vést i do budoucna. Důvody můžeme nalézt v dominanci profesního zaměření, odlišné sexuální orientace, osobnostních vlastnostech apod.
2. Tento jedinec se rozhodl žít pouze část svého života bez trvalého partnera. Jde spíše o odklad od manželství než o jeho definitivní odmítnutí. Věnuje se svým zálibám, experimentuje s různými partnerskými vztahy a zabývá se svou profesí.
3. Jedinec se pro tento styl života dobrovolně nerozhodl. Měl několik partnerů a třeba byl i nějakou dobu ve svazku manželském, ale všechny tyto vztahy ztroskotaly. Není se svým způsobem života spokojený, ale není schopen jej změnit.

1.3 Nesezdané soužití

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let minulého století bylo nesezdané soužití chápáno jako stabilní forma „singlovského“ stylu života. Podobný průběh byl i v České republice s tím, že k nám trend přišel až později. Komunistická strana jej nepodporovala. Měli problém na tyto lidi dosáhnout, protože je nemohli přes rodinu vydírat (tzv. v zájmu jejich dětí). Během devadesátých let už nesezdanému soužití nic nebránilo, což vedlo k růstu příznivců tohoto trendu. (Smejkal a Bachrachová, 2008, s. 39)

V posledních letech se začíná rozmáhat soužití druh-družka, za která může vzrůstající společenská tolerance. Tito lidé mají potřebu dlouhodobějšího a neplněného partnerského vztahu, ale odkládají definitivní rozhodnutí sezdání vztahu na co nejzazší dobu. Volný svazek můžeme tedy považovat za přípravu na manželství. V nesezdaném soužití můžeme nalézt podobné problémy, které jsou i u novomanželů. Ve většině volných soužití se rodí méně dětí než u manželských párů. Lze v tom spatřit, že tito lidé s pořízením dětí moc nepočítají. (Vágnerová, 2000, 342 – 343)

Shrnutí

První kapitola byla věnována partnerství. Dověděli jsme se, jaká očekávání partneri na začátku vztahu mají. S tím souvisí i samotná volba partnera, se kterou se pojí jednotlivé fáze vztahu. Dále jsme si přiblížili nesezdané soužití a fenomén singles, u kterého jsme zjistili, že není jednoduché jej jen tak definovat.

2 RODIČOVSTVÍ

„Rodičovství představuje jeden z klíčových okamžiků v životě člověka, kdy přebírá na sebe v podstatě nezrušitelnou roli otce nebo matky.“ Aby byl vývoj jedince ideální, je důležité osvojit si typické hodnoty, které nacházíme u dospělé osoby. Každý by měl v životě postupovat od partnerství k manželství a posléze k rodičovství. Pokud tyto fáze proběhnou bezproblémově, stane se velice pravděpodobným, že budoucí rodina této osoby bude plnit funkce tak, jak se dá u rodiny předpokládat. Vznikne tedy s velkou pravděpodobností funkční rodina. (Janiš, 2004, s. 22)

„Rodina se z lidského páru zakládá až narozením prvního dítěte. Na rozdíl od domácností, které mohou tvořit a často také tvoří jak lidé opačného, tak i stejného pohlaví žijící v páru a to se zakládá také soužitím jiné, větší skupiny osob, ať už pokrevně spjatých, anebo nikoli, pro rodinu je svazek krve (nebo alespoň adopce pokrevního svazku) definující vlastností.“ (Možný, 2006, s. 18-19).

Rodičovská role je velice specifická oproti ostatním rolím dospělého věku. Lze ji specifikovat do několika částí:

1. Jde o roli, která je trvalá – rodičem se jednou staneme a už jím zůstaneme. Zatímco pracovní nebo partnerskou roli můžeme změnit, role rodiče je na celý život.
2. S partnerem jsme k sobě více připoutaní, protože máme stejnou roli – pojítkem mezi námi je náš potomek.
3. Jako rodič rozhodujeme téměř o všem, co se dítěte týká, a získáváme tím specifickou nadřazenou roli.
4. S rolí rodičovství přichází do života velká změna životního stylu, která je plná povinností vůči potomkovi, a to nese značnou odpovědnost. (Vágnerová, 2007, s. 108-109)

Rodinu si můžeme představit jako: „Sociální zařízení, jehož základním účelem je vytvářet soukromý prostor pro reprodukci společnosti, stíněný proti vířícímu a nepřehlednému světu veřejnému. Chrání své členy, nemění svůj tvar, vnitřní uspořádání ani habitus a změny ve svém okolí vyrovnává.“ (Možný, 2006, s. 14)

Kromě třech primárních skupin, jakými jsou předškolní skupiny, školní, pracovní a skupiny vrstevníků, je rodina skupinou nejdůležitější, neboť nás provází po většinu našeho života. Její vztahy jsou těsně spjaté jak uvnitř, tak i navenek. Rodinu nelze snadno definovat, existuje pro ni definic mnoho. Můžeme ji vidět jako: „Malou primární společenskou

skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role vyplývající ze soutěží, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.“ Členové rodiny musí uspokojovat všechny své potřeby, aby mohla rodina zdravě fungovat. (Dunovský, 1999, s. 91- 92)

2.1 Funkce rodiny

V rodině nacházíme mnoho funkcí, jež jsou mezi sebou úzce spjaty a určují, zda se rodina nachází v harmonii či v disharmonii. V této části budeme hovořit o několika funkcích současné české rodiny podle Procházky (2012, s. 103-111).

- **Biologicko - reprodukční funkce:** Rodičovství vypovídá o zralosti a je známkou dospělosti. Rodina je brána jako nejlepší prostředí, které je vhodné pro zplození dítěte. Tím, že se člověk dostává do nové role (rodiče), stojí před ním nové překážky a cíle, jež bude muset zdolat.
- **Sociálně - ekonomická funkce:** U této jediné funkce není zapotřebí přítomnost dětí. Tato funkce se netýká pouze výdajů, s nimiž se rodina (domácnost) potýká. Rodina je též tvůrcem ekonomických hodnot. Tato funkce usiluje o to, aby členové domácnosti byli schopni své rodině nabídnout dostatečnou sociální a ekonomickou podporu. Pokud rodina po ekonomické stránce strádá, je tady systém dávek sociálního zabezpečení, který se snaží rodině pomoci z nepříznivé ekonomické situace.
- **Výchovná funkce:** Rodič dbá na to, aby dítě vyrůstalo ve vhodném prostředí, které podporuje jeho psychický a fyzický stav. Výchova v rodině je spojená také s výchovnými styly, které určují, jak bude rodič k dítěti přistupovat.
- **Socializační funkce:** Tato funkce je obousměrná a vyjadřuje jak vztah mezi rodičem a dítětem, tak i vztah dítěte k rodičům. Do socializační funkce mohou být vtaženi i prarodiče, žijí-li v úzkém vztahu se svými dětmi a vnoučaty. Důležitou roli hraje materiální a kulturní prostředí, ekonomické podmínky a sociálně psychologické klima, jež určuje kvalitu vztahu mezi rodiči a dítětem.
- **Emocionální funkce:** Jedná se o důležitou funkci, která začíná být čím dál více ohrožená. V rodině je potřeba citového zázemí, které dává pocit bezpečí a lásky. Pro člověka je velice důležité, aby měl pozitivní vztahy se všemi členy rodiny, protože právě to vede k dobrému rozvoji sociality. Už od narození je dítě připoutáno k matce specifickým vzta-

hem. Pokud tento vztah není kladně uspokojován, může vést časem k (deprivačnímu syndromu) problému. Jedinec začne vnímat lásku k sobě i k druhým lidem negativně. Jestliže není dítě emočně uspokojováno, může si nést následky až do dospělosti. Tyto osoby bývají emocionálně nevyrovnané, více si potrpí více na materiálních věcech a mají problém s intimitou ve vztazích.

- **Ochranná a domestikační funkce:** Pro rodinu je důležité, aby všichni členové rodiny byli sociálně zabezpečeni a bylo o ně postaráno. Z domestikační stránky jde o pevné zázemí v rámci rodiny, kdy mají členové pocit, že někam patří. Právě to upevňuje pocit jistoty a emociální přijetí.

2.2 Současná česká rodina

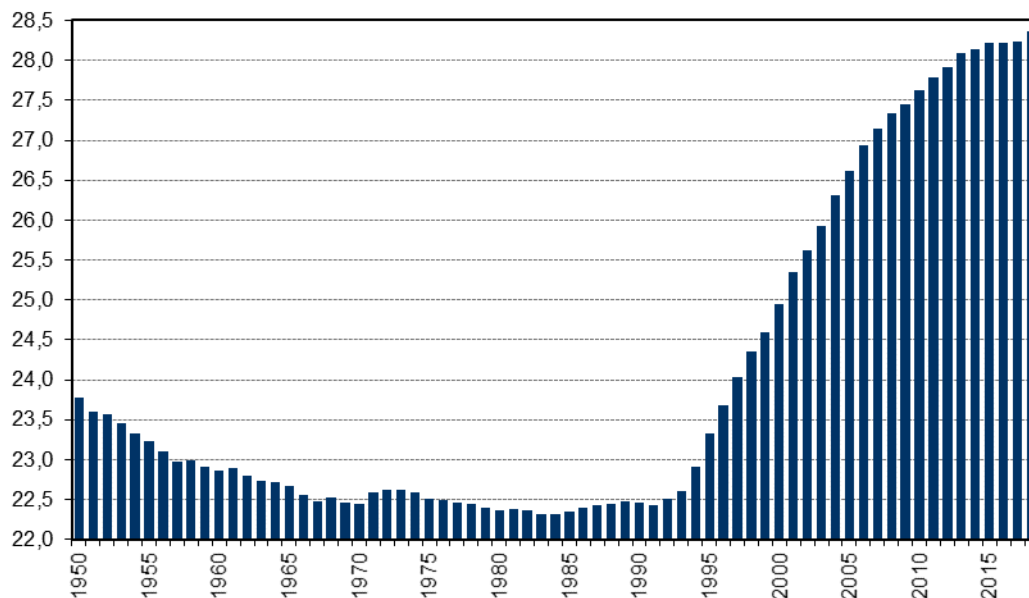
Rodina se jako základní buňka společnosti neustále vyvíjí. Jmenujme některé znaky současné české rodiny, které lze doložit vybranými sociologickými údaji:

- **Mění se očekávání trvalosti vztahu.** Jednotlivec se nechce „obětovat“ za rodinu. Nechává si prostor pro změnu. Objevuje se řada alternativ společného soužití – manželství na zkoušku; partnerství, kdy oba mají vlastní domácnost; dlouholetý vztah s dětmi, ale bez formálního zakotvení; partnerství úmyslně bez dětí (dětí jsou příliš velká odpovědnost/závazek)
- **Nízká stabilita rodiny.** ČR se řadí mezi státy s největším podílem manželství zanikajících rozvodem.
- **Odklad uzavření prvního manželství do vyššího věku.** Ve věku 25 let, v r. 1991 žilo v manželství 60 % mužů a 79 % žen. V r. 2001 pouze 26 % mužů a vdaných pouze 47 % žen.
- **Odsouvání rodičovství na pozdější období.** Odsunutím rodičovství do pozdějšího věku může chybět ochota změnit přijatý životní styl bez dětí, ochota odsunout kariéru nebo se objeví zdravotní komplikace spojené s vyšším věkem.

Tento bod může potvrdit i graf (Obrázek 1) od ČSÚ, na němž lze vidět, že se věk prvorodiček neustále zvyšuje. Příčinu můžeme vidět v tom, že ženy raději volí kariérní postup před rodinou a chtějí mít jistotu finančního zabezpečení budoucího potomka.

Obrázek 1 Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950 - 2018

Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2018

(Český statistický úřad, 2018)

- **Předmanželská zkušenost v oblasti sexu** je zcela běžně přijímána. Přitom zralost partnerů při prvních intimních zkušenostech je často pouze fyziologická. Předmanželská intimní zkušenost je významným činitelem pro intimní soužití manželů.
- **Akceptace dvoukariérové rodiny**, kde je dítě zplozeno, následná péče o něj je ale předána někomu jinému.
- **Výchovné působení rodičů do jisté míry nahrazováno institucemi.** Zvyšují se nároky na čas strávený v pracovním procesu. Proto dochází k omezování kontaktů mezi dětmi a rodiči i mezi partnery.

Obecně výrazněji projevovaná **zaměřenost na zájem jednotlivce** se odráží také v současné rodině. (Gillnerová, Kebza a Rymeš, 2011, s. 106 - 108)

- **Mění se celková struktura rodiny.** Nejen že klesá počet dětí v rodině, ale také se mění celková struktura rodiny. Omezuje se vícegenerační soužití.

Opět nám mohou tyto domněnky potvrdit data z ČSÚ, na nichž je vidět pokles živě narozených dětí od roku 1993 do 2018. Pozitivum spatřujeme v klesajícím počtu potratů v České republice.

Obrázek 2 Počet živě narozených dětí a potratů

OBYVATELSTVO

POPULATION

1 - 15. Živě narození, potraty a ukončená těhotenství podle věku žen ve vybraných letech
 Live births, abortions, and pregnancies by age of female in selected years

Pramen: ČSÚ

Source: CZSO

Věková skupina (v letech) Age group (years)	1993	1995	2000	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet živě narozených dětí Number of live births														
Celkem / Total	121 025	96 097	90 910	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405	114 036
-14	26	14	17	14	15	15	19	12	9	6	13	14	9	14
15-19	19 062	10 595	4 451	3 596	3 599	3 341	3 054	3 051	2 816	2 728	2 606	2 623	2 644	2 429
20-24	53 132	42 126	28 898	16 294	15 949	15 452	13 947	13 819	13 372	13 339	13 487	13 792	13 382	12 796
25-29	32 097	27 255	37 467	40 900	38 261	36 188	32 894	32 448	31 764	32 643	32 843	33 408	34 530	34 571
30-34	11 705	11 745	14 506	44 005	44 140	43 856	40 247	39 482	37 841	38 620	38 285	38 862	39 442	39 505
35-39	4 240	3 655	4 822	12 872	14 397	16 201	16 292	17 322	18 180	19 449	19 847	20 015	20 125	20 020
40-44	733	674	723	1 828	1 909	2 012	2 121	2 333	2 656	2 935	3 531	3 780	4 086	4 444
45-49	30	33	26	57	74	84	91	99	111	136	139	160	180	247
50+	-	-	-	4	4	4	8	10	2	4	13	9	7	10
Počet potratů Number of abortions														
Celkem / Total	85 445	61 590	47 370	41 446	40 528	39 273	38 864	37 733	37 687	36 956	35 761	35 921	35 012	32 952
-14	58	44	28	56	51	43	33	34	41	37	29	37	36	35
15-19	10 676	6 461	3 627	2 967	2 756	2 462	2 350	2 196	2 103	1 900	1 756	1 641	1 566	1 395
20-24	20 873	15 975	10 863	6 726	6 317	6 080	6 176	5 912	5 771	5 470	5 303	4 957	4 858	4 467
25-29	20 347	14 224	13 108	9 714	9 276	8 601	8 392	8 133	8 325	7 997	7 795	7 913	7 865	7 459
30-34	15 265	12 118	9 623	11 806	11 459	10 865	10 561	9 792	9 588	9 258	8 886	8 882	8 643	8 368
35-39	12 247	8 307	6 822	7 172	7 560	8 124	8 186	8 414	8 482	8 497	8 035	8 160	7 637	7 119
40-44	5 466	4 053	2 943	2 739	2 820	2 785	2 884	2 943	3 094	3 512	3 661	4 017	4 010	3 747
45-49	497	394	351	257	275	303	276	302	276	276	288	309	382	345
50+	16	14	5	9	14	10	6	7	7	9	8	5	15	17

(Český statistický úřad, 2019)

- **Plánované rodičovství.** Je způsobené rozmachem antikoncepce a vesměs liberálním postojem k interrupci.

Prodlužuje se délka života a tím i délka manželství po odchodu dětí. Prarodiči se stávají čím dál starší lidé, kteří jsou však často ještě zapojeni do pracovního procesu. (Kraus a Poláčková, 2001, s. 83 – 84)

2.3 Manželství

Manželství můžeme vymezit fyzicky a psychologicky. Oba partneři si uvědomují své role (manžel/manželka), jejich vztah je specifický stylem komunikace a strategií řešením problémů. Z fyzického hlediska se jedná o prostor (společné teritorium) a čas strávený s partnerem, který někde začíná a končí (většinou úmrtím jednoho z nich). Ze sociálního hlediska manželství tvoří malou sociální skupinu, která spojí dvě různé rodiny. (Vágnerová, 2000, s. 334 - 335)

Církev chápe a učí, že manželství je součástí našeho přirozeného bytí. Že je tu od počátku. Nejde o umělý konstrukt zakotvený v zákonech toho či onoho státu, do kterého se vyplatí vstoupit, ale o intimní vztah dvou lidí, který prochází skrz na skrz všemi kulturami

a který je potřeba chránit (zákony, nařízení, desatero). Díky tomu, že manželství je přirozené, může každý zdravý rozum objevit jeho nároky, a to do stejné míry, do jaké je schopen pochopit lidskou přirozenost. V právní vědě manželství označuje jak samotný akt (svatbu), tak i spojení muže a ženy vzniklé tímto aktem (čili manželské soužití). Je důležité už v přípravě na manželství pochopit, že jde o obojí. (Minas a Banares, 2014, s. 55 – 56)

2.4 Registrované partnerství

Od roku 2006 existuje zákon o registrované partnerství, který najdeme pod číslem 115/2006 Sb. Vznik registrovaného partnerství má podobný průběh jak u manželského svazku, oba partneři musí pronést prohlášení před matričním úřadem. Aby členové mohli vstoupit do partnerského vztahu, musí být oba starší 18 let, aspoň jeden z partnerů musí mít občanství v České republice. Do registrovaného partnerství nesmí vstoupit partneři, kteří jsou v přímé nebo sourozenské linii. V současnosti je stále více vidět homosexuální menšinu, ke které již začíná být naše společnost tolerantnější. Rodiny, v nichž je přítomen homosexuální člen, se mohou potýkat se specifickými problémy, které lze řešit s rodinnými poradci nebo terapeuty. Ti jim mohou nabídnout specializované služby. Pokud jde o adopci homosexuálním párem, tolerance majority rázem začne opadat. (Sobotková, 2012, s. 190 - 191)

Ve statistických údajích je problém registrované partnerství najít, protože jde o lidi, kteří se dobrovolně rozhodli tyto údaje uvést do sčítacího formuláře. V roce 2011 rodiny tvořené registrovanými partnery představovaly 0,02 % z celkového počtu domácností tvořených jednou rodinou. Dalších 8 112 osob (0,15 % domácností) uvedlo, že s osobou stejného pohlaví žijí jako druh nebo družka, demografové tento druh vztahu označují jako faktické partnerství. Registrované partnerství se nejčastěji vyskytuje v krajích, v nichž jsou města s vyšším podílem žijících obyvatel. (Kohoutová, 2013, s. 1)

Jako zásadní moment pro homosexuálního člověka, můžeme považovat proces „coming out“, kdy jedinec přizná svou orientaci svému okolí. Jde o proces, který nedokážeme časově definovat. Předpokládá se, že necelá polovina mužů je schopna říci o své sexuální orientaci rodině a přátelům. Společnost totiž dokáže více přijmout vřelý vztah dvou žen než dvou mužů. (Svobodová, 2012, s. 192)

2.5 Fenomén bezdětnosti

Podle Vágnerové (2000, s. 354 - 356) bezdětnost souvisí s nízkou porodností, která v České republice, potažmo v Evropě, dlouhodobě je. Její příčiny můžeme rozdělit následujícím způsobem:

1. Bezdětnost daná neplodností páru - V široké veřejnosti panuje mýtus, že je obvykle způsobena ženskou neplodností, Neplodnost ale může být i na straně muže. Negativně ovlivňuje partnerský vztah a může dokonce vést k jeho rozpadu. Neschopnost mít děti je stresující pro oba partnery, i když není zaviněna ani jedním z nich. Snaha zplodit dítě může vést k tomu, že se sexuální život partnerů změní jen na prostředek k početí potomka.

2. Dobrovolná bezdětnost- Tito lidé jsou často neprávem odsuzováni. Jsou považováni za sobecké a citově chladné. Odsuzování dobrovolné bezdětnosti je větším problémem na venkově než ve městech, více postihuje ženy. Od žen se očekává, že automaticky převezmou roli rodičky a budou se v ní cítit dobře.

Dobrovolnou bezdětnost můžeme dále rozdělit, podle důvodů, které k ní vedou:

- Lidé, nemající potřebu rodičovství - Rozhodnutí nemít děti udělají tito lidé velice záhy a přizpůsobují tomu svoji pracovní dráhu. Toto rozhodnutí může být správné a nepodlehnutí vnějším tlakům může být dobré. Záleží na jedinci.

- Lidé se slabou potřebou rodičovství – Podobné jako v předchozím případě. Prvotní rozhodnutí se může časem změnit, avšak počet dětí už zpravidla zůstane nízký, což k míře porodnosti příliš nepřispívá.

- Rodičovství je vnímáno jako zátěž - Dítě potřebuje neustálou péči, která může narušit intimní vztah partnerů. Neochota přijmout rodičovství může souviset i s trvalostí tohoto závazku.

- Nedůvěra v sebe sama - Nemožnost zkusit si rodičovství nanečisto, může vést k obavám z rodičovství, k jeho odmítnutí. Je důležité mít na paměti, že každá rodina je svým způsobem dysfunkční a že právě tito lidé bývají rodiči dobrými.

Bezdětnost před rokem 1989 byla o poznání menší. Pravděpodobně to bylo způsobeno kombinací následujících faktorů – nedostatek hormonální antikoncepce, nedostatečná motivace k budování kariéry z důvodů platové rovnoměrnosti, omezení cestování (dnes

někteří mladí lidé chtějí nejprve cestovat a rodinu odkládají na později), nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí opět z důvodu nedostatečného finančního ohodnocení, rodina byla místem, kde člověk mohl projevovat nejsvobodněji své názory, zvýhodňování heterosexuálních párů s dětmi (novomanželské půjčky, bytová politika) a celkově orientovaná společnost spíše na zájmy většiny (rodin), než na zájem jednotlivce. (Hašková, 2009, s. 23 - 24)

Shrnutí

Ve druhé kapitole jsme definovali rodičovství a jeho funkce, které mají značný vliv na jedince. Dozvěděli jsme se, jaká je dnešní situace v českých rodinách. Vymezili jsme pojmy manželství a registrované partnerství. Nadále jsme blíže přiblížili fenomén bezdětnosti, porovnali jsme situaci před rokem 1989 a nyní.

3 POZDNÍ ADOLESCENCE A MLADÁ DOSPĚLOST

V této kapitole jsme se zaměřili na náš výzkumný soubor, kterým jsou studenti vysokých škol. Jedná se o období pozdní adolescence a mladé dospělosti. Tato období si následně přiblížíme.

3.1 Pozdní adolescence

Pozdní adolescence je vymezena od 15 do 20 let, která však může trvat i déle. To závisí především na psychické a sociální vyzrálosti. Člověk je již pohlavně vyzrálý, a tak často dochází v tomto období k prvním pohlavním stykům. Mění se nejen osobnost jedince, ale i jeho společenská pozice. Jako důležitým mezníkem můžeme spatřovat v ukončení profesní přípravy, které následuje pokračování v studiu nebo vstup do zaměstnání. S tím je i spojeno možné oddálení ekonomické samostatnosti. Ekonomická nezávislost je brána v našich sociokulturních podmínkách brána, jako předpoklad pro vyspělost. U pozdních adolescentů se objevují nové role, které se liší od jejich dětských rolí. (Vágnerová, 2012, s. 370 - 371)

Vrstevnické vztahy poskytují jedinci citovou oporu. Vztahy jedince s rodinou začínají být víc rozvolněné a závislost na rodičích začíná opadat. Jedním z rysů adolescence je členství v partičkách tzv. crew, od kterých se dospívající časem odpoutá. Pozdní adolescenti často ve svém věku experimentují s partnerskými a sexuálními vztahy, jde o možnost seberealizace. Produkce testosteronu je u mužů dosahuje maximálních hodnot v tomto období života, což má za důsledek vrchol jejich sexuální aktivity, která v dalších fázích života už jen klesá. Těhotenství v tom věku bývá málokdy plánované a chtěné. Změnou rodičovské role jsou adolescenti často nuceni být závislí na podpoře svých rodičů. Emoční prožívání je značně silné, ale také nestabilní. (Dolejš a Orel, 2017, s. 20 - 21)

Vzhledem k ekonomické závislosti na rodičích, nezaručuje role vysokoškolského studenta jednoznačnost statutu dospělosti. I když je v České republice považován člověk za dospělého dosažením zletilosti 18 let, nelze dospělost jednoznačně definovat. Pozdní adolescence nabízí člověku možnost, aby dokázal porozumět sám sobě, upřesnil si své touhy a cíle, kterých chce dosáhnout (např. profesně). (Vágnerová, 2012, s. 372)

3.2 Mladá dospělost

Charakteristika mladé dospělosti zahrnuje období od 20 do 35 let. V této době se jedinec učí přijmout a zvládnout profesní roli, stabilní partnerství (resp. manželství) a rodičovství. Za největší znak dospělosti můžeme považovat samostatnost, zodpovědnost za své činy a rozhodnutí. Z biologického hlediska je dospělost určena věkem, avšak z psychosociálního pohledu je to podstatně těžší. V každém člověku probíhá jinak a i v jinou dobu, navíc nemusí mít v jednotlivých oblastech stejnou rychlost (např. student se rozhodne vstoupit do svazku manželského). Jedná se o období plánů, tužeb a jejich postupného naplňování, přičemž většinu plánů je stále možné uskutečnit. Proto je to zpravidla období optimismu a naděje. Role dospělého ale nemusí být pro každého dvacetiletého člověka stejně atraktivní, protože má výhody i nevýhody:

1. **Svoboda a nezávislost** je obecně chápána jako výhoda, avšak na druhé straně stojí vnější tlak (usadit se, založit rodinu, začít se věnovat něčemu pořádně apod.).

2. **Ekonomická soběstačnost.** Výhodou je možnost svobodně nakládat se svými penězi, proti které opět stojí tlak okolí (mysli na budoucnost, šetři si)

3. **Volba přátel a blízkých,** kterou jsme před 20 rokem života nemohli tolik ovlivnit, je nyní zcela na mladém dospělém. Možnost vyměňovat přátele a sexuální partnery je opět vyvážen tlakem společnosti na uzavření sňatku a rodiny.

Z výše uvedeného vyplývá, že raná dospělost spočívá v rozhodnutí mezi svobodou, nezávislostí, a potřebou zkusit tradiční nové role. Pro dobré zvládnutí mladé dospělosti jsou důležité nejenom biologické předpoklady, ale také vzory, se kterými se jedinec ve svých předchozích dvaceti letech setkal. Tato fáze je přitom velmi významná. Rozhodnutí udělaná v této fázi již nemusí jít vzít zpět (rodičovství). (Vágnerová, 2000, s. 301 – 306)

Mladá dospělost si dává jako hlavní cíl uspořádat mezilidské vztahy a zakotvit v profesi. V tomto věku je důležité nalezení a vybudování intimity (= blízkost). Mělo by jít o intimitu, která je na vyšším stupni než intimita v adolescenci. Milostné vztahy tak napomáhají k nalezení sebe sama, kde se partneři snaží, aby se obohatili navzájem a naučili se společně vycházet. Teprve v tomto věku jsou lidé schopni cílevědomě pracovat na vztazích a přizpůsobovat se potřebám druhého. Krize u těchto jedinců může vzniknout tím, že vstoupí do vztahu, z kterého vyjdou příliš zranění. Nemají dost odvahy a sil, aby podstou-

pili toto riziko znovu, což může vést k izolaci, ve které lze spatřovat formu náhodných vztahů nebo k manželství, ve kterých není přítomna důvěra. (Říčan, 2007, s. 163)

Doba na začátku mladé dospělosti se vyznačuje nestálostí. Mladí lidé mění bydliště, práci, partnery. Postupně ale dochází ke stabilizaci a k přijetí obvyklých rolí (trvalé partnerství/manželství, rodičovství, stálé zaměstnání). Postupně se mění i názory na různé problémy, situace. Z radikálnějších názorů mladých lidí v období adolescence, kdy každý problém má jen jedno řešení, začínají lidé uvažovat „více ze široka“. A připouští kompromisy. Na začátku mladé dospělosti začíná mladý člověk respektovat autority, nachází zálibu v řádech a pravidlech. Ve druhé polovině mladé dospělosti pak mladý člověk začíná relativizovat pravidla, ale zůstává orientovaný na právo a pořádek. Asi 14% lidí je už po 25. roce života schopno uvažovat o morálních hodnotách bez ohledu na to, jakými pravidly se řídí jejich okolí. (Vágnerová, 2000, 309 – 313)

Shrnutí

Ve třetí kapitole teoretické části, jsme si charakterizovali období pozdní adolescence a mladé dospělosti. Pozdní adolescence nám vymezila věk, biologickou vyspělost a sociální začlenění v kolektivu. U mladé dospělosti jsme se mohli podívat, jak vnímají lidé v této fázi života svou intimitu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUM

Náš výzkum se zaměřuje na partnerství a rodičovství. V rámci výzkumu se podíváme na registrované partnerství, o které je v České republice čím dál větší zájem, a na fenomén bezdětnosti a singles stylu života, kdy čím dál více lidí dává přednost kariéře před založením rodiny.

4.1 Výzkumné cíle a otázky

Hlavním cílem výzkumného šetření je zjistit jaký mají studenti vysokých škol názor na partnerství a rodičovství. Mezi dílčí cíle jsme zařadili tyto:

1. Zjistit, zda respondenti spatřují výhody a nevýhody v manželství a registrovaném partnerství.
2. Zjistit, jaký typ soužití pokládají studenti vysokých škol za nejvhodnější pro svůj život.
3. Co vede podle respondentů k dobrovolné bezdětnosti a životu bez stálého partnera.
4. Zjistit, zda respondenti plánují založit rodinu a v kolika letech plánují narození prvního potomka.
5. Zjistit, zda studenti vysokých škol pokládají registrované partnerství rovnocenné s manželstvím.

Hlavní výzkumný problém zní: „Jaké jsou názory studentů vysokých škol na problematiku partnerství a rodičovství?“ Jde o velmi obecnou formulaci, a proto ji rozčleníme do několika dílčích výzkumných otázek.

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jaké výhody a nevýhody respondenti spatřují v manželství a registrovaném partnerství?
2. Jaký typ soužití upřednostňují studenti vysokých škol za nejvhodnější pro svůj život?
3. Co je podle respondentů příčinou dobrovolné bezdětnosti a života bez stálého partnera?
4. Plánují v budoucnu respondenti založení rodiny a v kolika letech plánují narození prvního potomka?

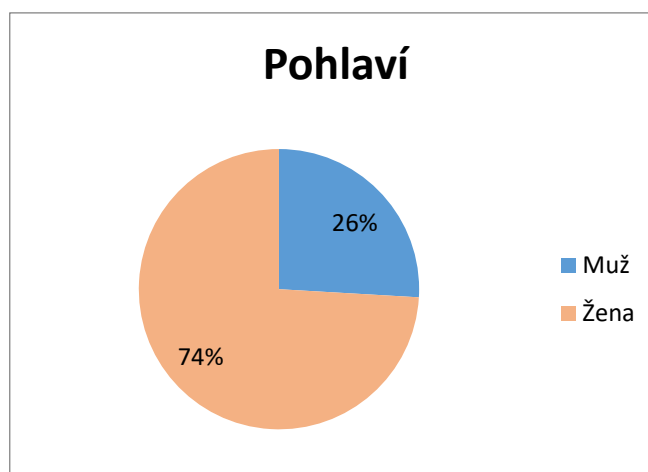
5. Pokládají studenti vysokých škol registrované partnerství rovnocenné s manželstvím?

4.2 Výzkumný soubor

Základním souborem v této bakalářské práci jsou studenti státních vysokých škol v prezenční formě studia. Naším záměrem bylo oslovit co nejvíce studentů ve věku 19 až 26 let. Výběrovým souborem byli studenti z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Vysokého učení technického v Brně, Masarykovy Univerzity v Brně a Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně. Výběr studentů byl zvolen pomocí dostupného výběru. Abychom se ujistili, zda studenti chápou otázky, které jsou k nim směřované, byl před rozesláním dotazníkového šetření proveden na Fakultě humanitních studií na UTB ve Zlíně předvýzkum, kterého se účastnilo 11 respondentů. Celkem se našeho šetření účastnilo 165 respondentů, ze kterých bylo vybráno 135, Zbývajících 30 respondentů jsme museli vyřadit, neboť 25 z nich bylo z jiných škol, než ke kterým byl dotazník směřován, a 5 respondentů vyplnilo chybně některé údaje, čímž by došlo k znehodnocení výzkumu. Během pandemie COVID-19 byl problém respondenty kontaktovat, což zapříčinilo nehomogenitu výzkumného souboru.

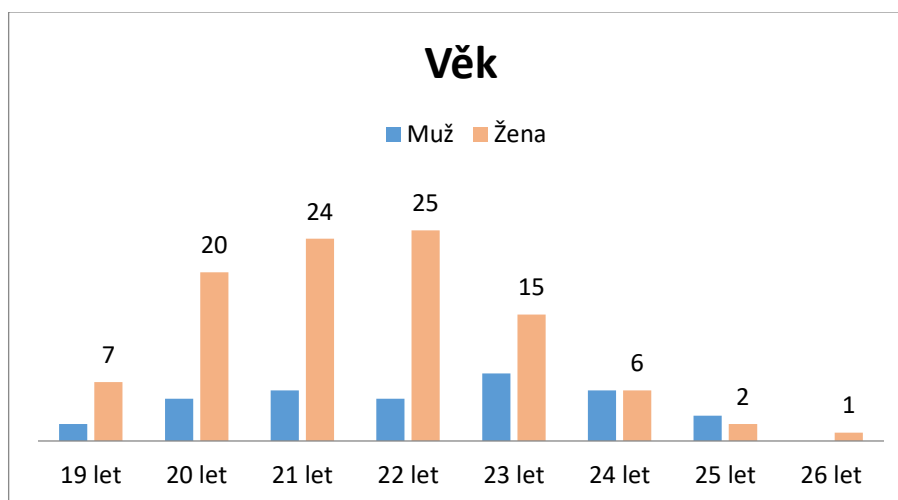
První část dotazníků byla zaměřena na otázky obecného charakteru, z nichž jsme následně veškeré získali informace o respondentech výzkumného šetření. Plně vyplněný dotazník odevzdalo 135 respondentů a z grafu č.1 je patrné, že většinu z nich zastupovaly ženy, a to se 74% (100). Muži (35) pak tvořili 26% celku.

Graf č. 1 Pohlaví

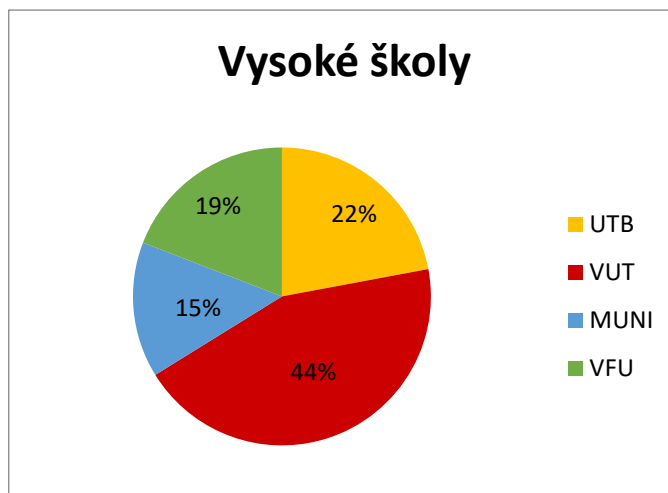
Nejvíce dotázaných bylo ve věku 21 a 22 let, kteří dohromady spadali do 44,4% (60), přičemž 81,67% tvořily ženy (49) a pouhých 18,33% muži (11). Druhou velmi obsazenou skupinou byli dotázaní ve věku 20 let. Tento věk z úplného celku tvoří 18,52% (25), z něhož 80% pokrývají ženy (20) a 20% muži (5). Respondenti tedy spadají do kategorie pozdní adolescence a mladé dospělosti, jak už bylo řečeno na odkaz Vágnerové (2007) v teoretické části bakalářské práce. Podle počtu můžeme však dojít k závěru, že více respondentů spadá spíše do mladé dospělosti 74,81% (101). Z příslušných procent tvoří drtivou většinu ženy 72,28% (73), zbytek celku pak doplňují muži se svými 27,72% (28).

Graf č. 2 Věk

Celkově se našeho šetření účastnilo 19 fakult a 4 univerzity. Jednalo se o Vysoké učení technické v Brně 44% (60), z toho 46,47% (28) žen a 53,33% (32) mužů, kteří byli v našem výzkumu nejpočetnější právě z této univerzity. Z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně se zapojilo do výzkumu celkem 22% (30) respondentů, z toho 93,33% (28) žen a 6,67% (2) mužů. Z Masarykovy univerzity v Brně bylo zapojeno celkem 15% (20) respondentů, z toho 95% (19) žen a pouze jeden muž (5%). Dále se do výzkumného šetření zapojila Veterinární a farmaceutická univerzita se sídlem v Brně s celkovým počtem 26 respondentů, což činí 19% (26), dotazník byl vyplněn jen ženami.

Graf č. 3 Vysoké školy

4.3 Výzkumná technika a metoda

Respondentům byl předložen dotazník, ve kterém odpověděli na 24 otázek, které jsou polootevřené, uzavřené, nebo škálové podle Likerta (respondent vybírá z čísel 1 - 5, kde jedna má hodnotu úplného nesouhlasu a pět absolutního souhlasu). Dotazník byl zaslán do vybraných škol, učitelé předali studentům webový odkaz na stránky www.surveymonkey.com, na kterých byl dotazník vytvořen. V úvodu dotazníku byli studenti seznámeni s jeho tématem i s informací, že se jedná o anonymní průzkum. Vyplnění dotazníku zabralo časovou dotaci 5 až 10 min.

4.4 Metody analýzy dat

Popisnou statistiku, kterou jsme získali z internetového dotazníku (z aplikace SurveyMonkey), jsme využili pro třídění dat. Data byla následně předělána do programu MS Excel, ve kterém byly vytvořeny a následně procentuálně vyjádřeny četnosti ze získaných odpovědí.

Pro lepší přehlednost a srozumitelnost byla data předělána do grafů a tabulek. Dále bylo využito čárkovací metody u zavřených a škálových otázek. Odpovědi, které byly respondenty ručně vepisovány, byly posléze zařazeny do kategorií. (Chrástka, 2007, s. 113)

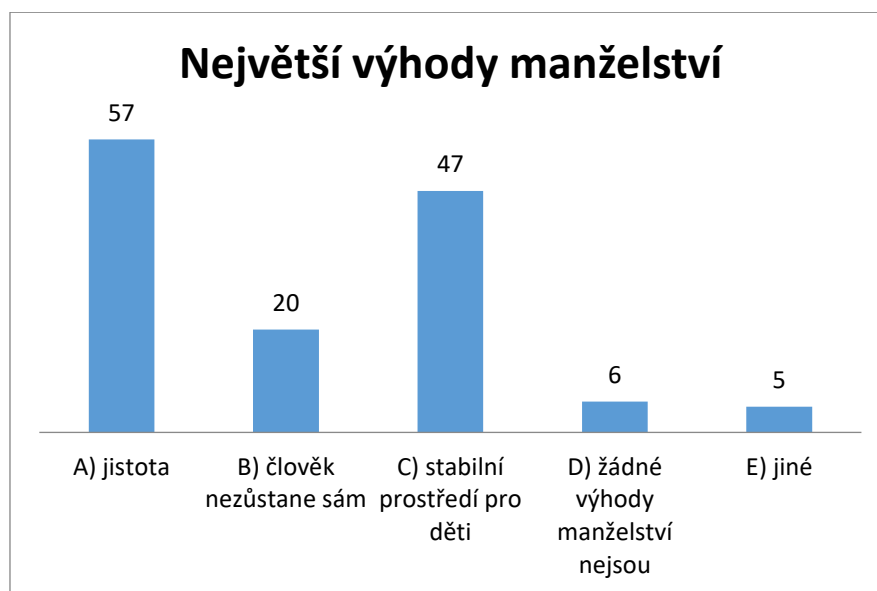
4.5 Vyhodnocení výzkumu a jeho interpretace

Data získaná z dotazníkového šetření Názory studentů vysokých škol na partnerství a rodičovství byla sbírána od 17. 3. 2020 do 14. 4. 2020 (celkový sběr dat trval 29 dnů) se závěrečným počtem 165 respondentů, ze kterých bylo vybráno 135, zbylých 30 respondentů jsme museli vyřadit, jak jsme již zmínili v bodě 4.2 Výzkumný soubor.

Výzkumná dílčí otázka č. 1 zněla: Jaké výhody a nevýhody respondenti spatřují v manželství a registrovaném partnerství? Odpověď na tuto výzkumnou dílčí otázku jsme našli u otázek 12, 20 a 21.

Dvanáctá otázka zjišťovala u studentů vysokých škol, jaké výhody podle nich přináší manželství. Na výběr měli z pěti možných odpovědí. Mohli zvolit pouze jednu z možností. U páté možné odpovědi E) jiné, mohli respondenti vepsat vlastními slovy jakou výhodu spatřují v manželství, pokud jim jiná z vyčtených možností nevyhovovala. Nejčastější vybranou odpovědí podle respondentů byla odpověď A) jistota, kterou zvolilo 42,22% (57) respondentů, hned téměř za ní byla v pořadí C) stabilní prostředí pro děti, kterou vybralo 34,81% (47) studentů vysokých škol. Následně můžeme vidět rapidní skok u odpovědi B) člověk nezůstane sám, kterou si vybralo 14,81% (20) respondentů. D) žádné výhody nespátřuji, zvolilo pouze 4,44% (6) studentů vysokých škol. V kategorii E) jiné, nejčastěji respondenti uváděli ekonomickou stránku a lásku k partnerovi 3,7% (5). Z grafu (č. 4) je tedy patrné, že studenti vysokých škol pokládají za největší výhodu manželství jistotu a stabilní prostředí pro výchovu dětí.

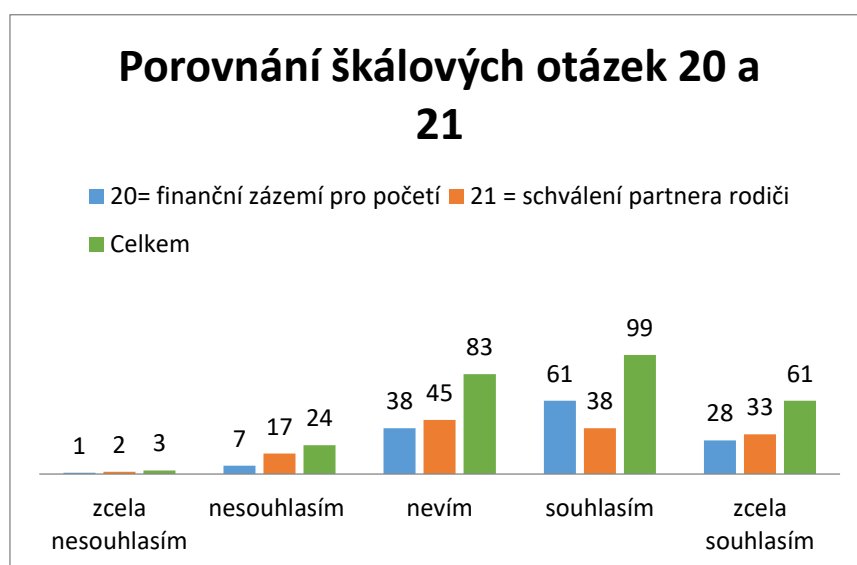
Graf č. 4 Největší výhody manželství

Dvacátou a dvacátou první otázku jsme sloučili do jednoho grafu pro lepší přehlednost. Šlo o otázky škálové, respondenti vybírali, do jaké míry s danou otázkou souhlasí (1- zcela nesouhlasím, 5- zcela souhlasím). Dvacátá otázka se dotazovala studentů vysokých škol, jak moc jsou pro ně důležité při početí dítěte finance. Dvacátá první otázka zjišťovala, jak velkou roli hrají rodiče studentů vysokých škol při schválení partnera. Na grafu (č.

5) můžeme vidět, že finance mají značný vliv u pořízení si dítěte. Totéž můžeme vidět i u otázky 21, kdy mají rodiče velký vliv při schválení partnera. Největší četnost měla odpověď souhlasím (č. 4), kterou vybralo u otázky dvacet 45,19 % (61) respondentů a u otázky dvacet jedna 28,15% (38), celkem 73,33 % (99) respondentů. U druhé nejčastěji volené možnosti vybrali nevím (č. 3). Naprostý nesouhlas vybralo minimum dotazovaných, celkem jich bylo 2,22% (3) respondentů. Nerozhodnutých respondentů, kteří zvolili nevím (č. 3), bylo 68,89% (93). Více respondentů bylo u otázky dvacet jedna, kterých bylo 33,33% (45).

Graf č. 5 Porovnávání škálových otázek 20 a 21

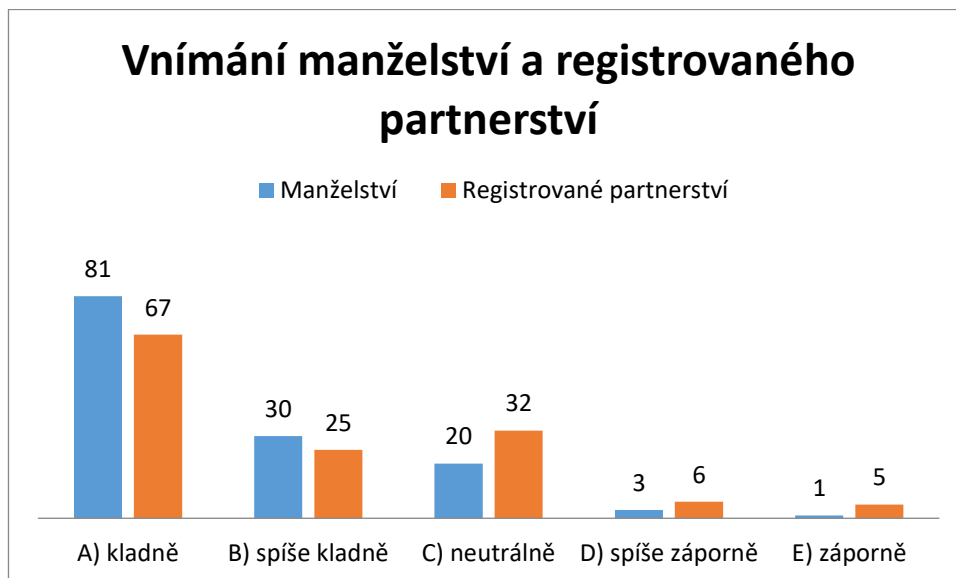

Výzkumná dílčí otázka č. 2. se zaměřuje na zjištění, jaký typ soužití pokládají studenti vysokých škol za nejvhodnější pro svůj život. Odpověď získáme pomocí otázek 11, 13, 16 a 19.

Otázky č. 11 a 13 jsou zaměřeny na vnímání manželství a registrovaného partnerství respondenty. Vzhledem k podobnosti otázek jsou odpovědi pro lepší přehlednost sloučeny do jednoho grafu. U obou otázek respondenti vybírali z možností A) kladně, B) spíše kladně, C) neutrálně, D) spíše záporně, E) záporně. Možnost A) kladně, byla nejčastěji vybírána u manželství 60% (81) i u registrovaného partnerství 49,63% (67). Možnost B) spíše kladně, zvolilo u manželství 22,22% (30) respondentů a u registrovaného partnerství 18,52% (25) respondentů. Hned na první pohled můžeme z grafu (č. 6) vyčíst, že více než polovina studentů vysokých škol vnímá manželství a registrované partnerství kladně. Podle výsledků je na tom o něco lépe manželství než registrované partnerství. Neutrálně spíš pohlížejí na registrované partnerství 23,7% (32) než na manželství 14,81% (20). U odpo-

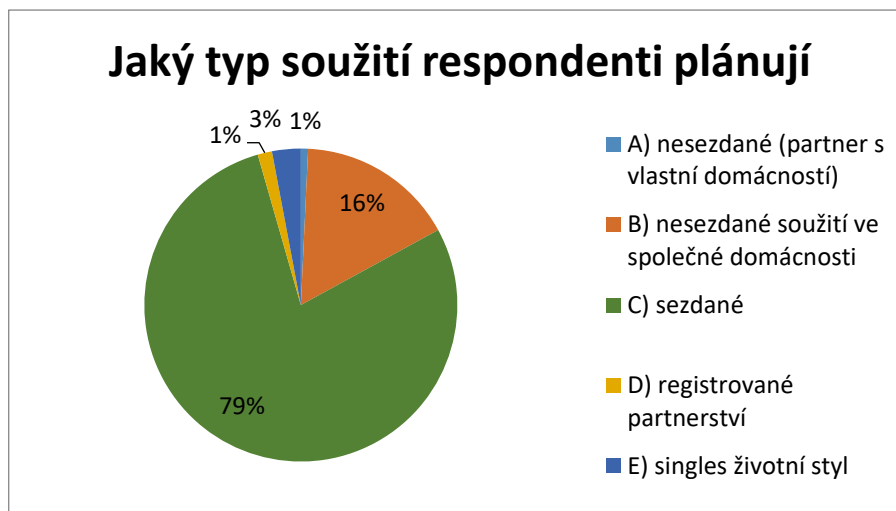
vědí D) spíše záporně, a E) záporně, respondenti hodnotí kladněji manželství 2,96% (4) než registrované partnerství 8,15% (11).

Graf č. 6 Vnímání manželství a registrovaného partnerství

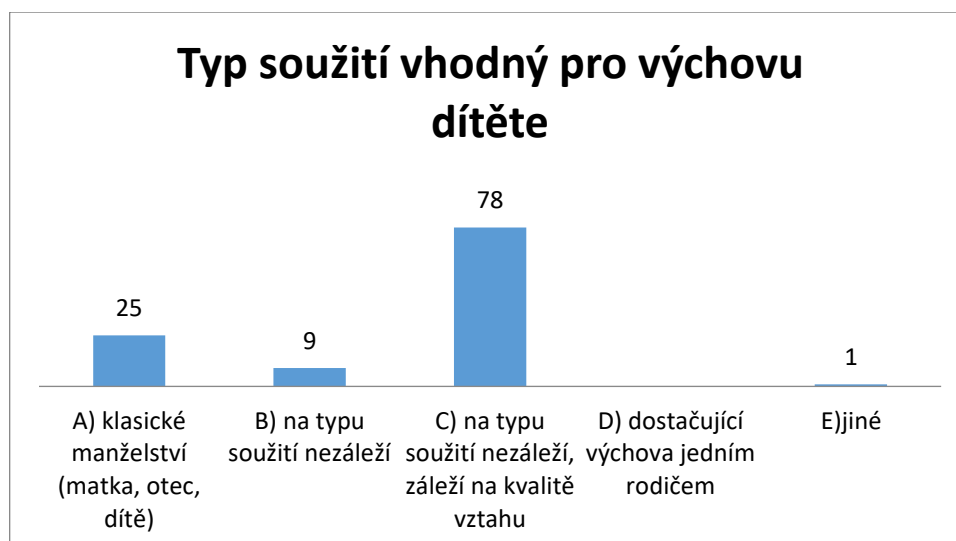
Šestnáctá otázka se ptala respondentů, jaký typ soužití plánují. Studenti vysokých škol měli na výběr z šesti možností. Vybírali pouze jednu odpověď, u odpovědi F) jiné, měli možnost vepsat odpověď, která by jim vyhovovala více. Přes tři čtvrtiny respondentů by se rozhodlo pro C) sezdané soužití 79% (106). Druhá nejčastější odpověď byla B) nesezdané soužití ve společné domácnosti, tuto možnost zvolilo 16% (22) respondentů. Našli se i respondenti, kteří chtějí svůj život žít bez partnera a pořízení si dítěte. Možnost E) singles životní styl, si vybrala 3% (4) respondentů. Registrované partnerství si vybrali pouze dva respondenti (1%) a možnost A) nesezdané (partner s vlastní domácností), si zvolil pouze jeden respondent (1%). Odpověď F) jiné, nevyužil ani jeden z dotazovaných (0%).

Graf č. 7 Jaký typ soužití respondenti plánují

Devatenáctá otázka byla zaměřena na to, abychom zjistili, jaké je nejvhodnější soužití pro výchovu dítěte. Respondenti vybírali z pěti odpovědí. Volili pouze jednu možnost, do odpovědi E) jiné, mohli vepsat svůj názor. Podle poloviny respondentů na typu soužití nezáleží (C), záleží na kvalitě vztahu. Konkrétně tuto odpověď zvolilo 57,78% (78) respondentů. Po této odpovědi byla nejčastěji volena odpověď A) klasické manželství (matka, otec, dítě), kterou zvolilo 18,52% (25) respondentů. Třetí nejčastější odpověď je podobná možnosti C), tentokrát jsme předložili respondentům pouze B) na typu soužití nezáleží, bez závislosti kvality vztahu, odpověď vybralo 6,67% (9) respondentů. Do kolonky E) jiné, respondent napsal: „Otec, matka a dítě. Jestli sezdané nebo nesezdané je jedno.“ Možnost D) dostačující výchova jednoho rodiče, nevybral ani jeden respondent. Můžeme tedy vidět, že je pro studenty důležité, aby u výchovy dítěte byli oba z rodičů.

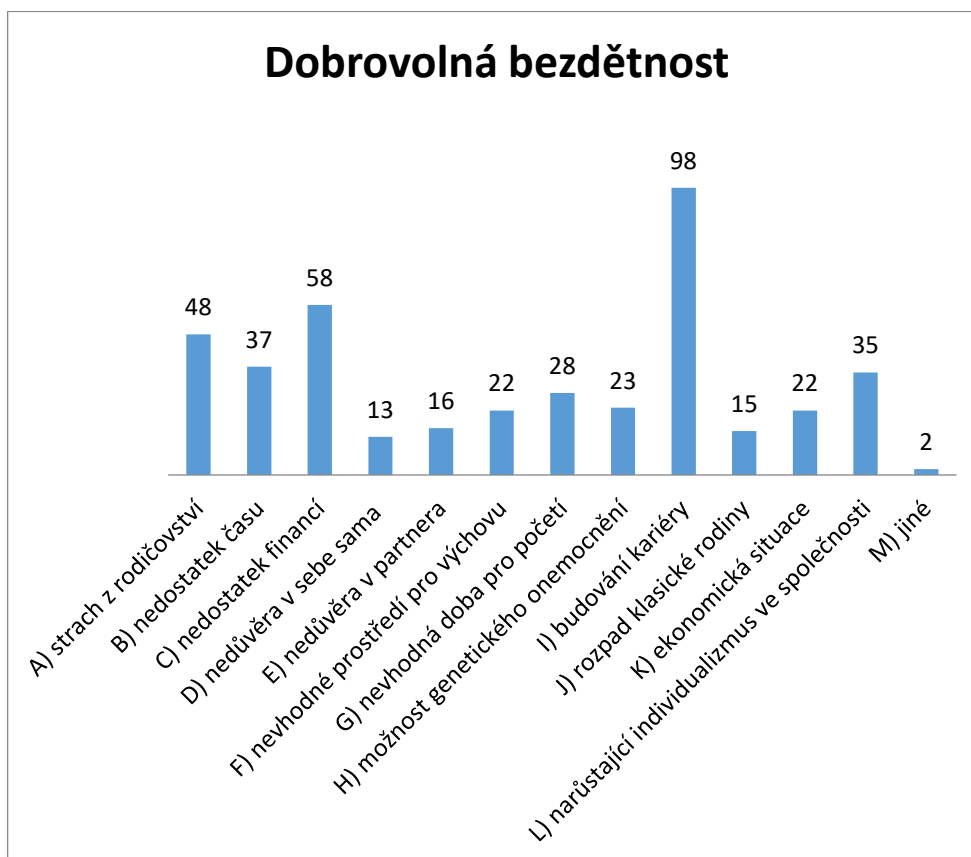
Graf č. 8 Typ soužití vhodný pro výchovu dítěte

Výzkumná dílčí otázka č. 3 zněla: Plánují v budoucnu respondenti založení rodiny a v kolika letech plánují narození prvního potomka? Na tuto otázku odpovídají položky z dotazníku č. 9 a 10.

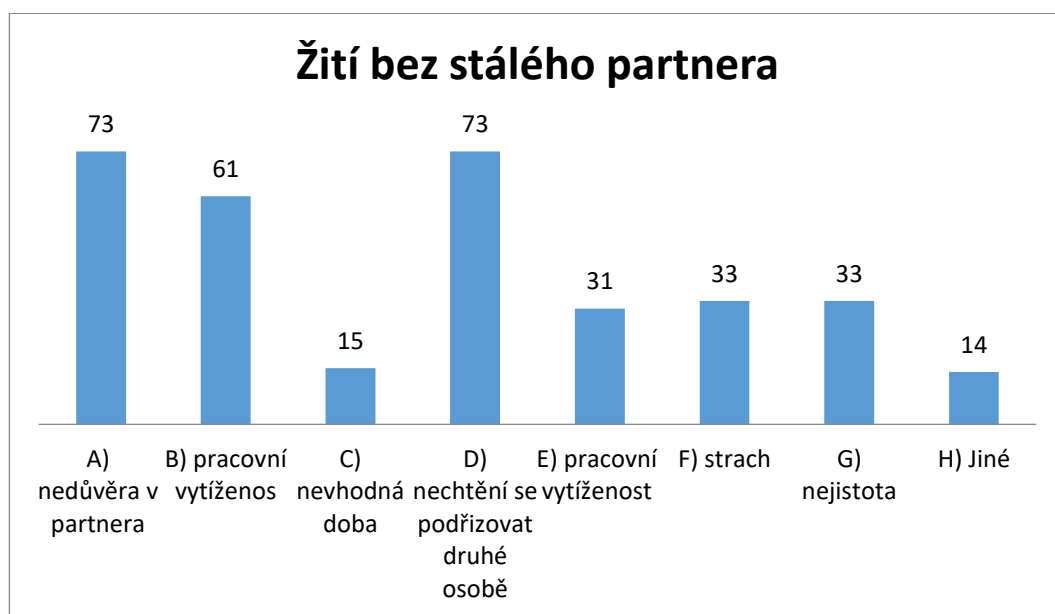
Otázka č. 9 měla zjistit, co podle respondentů vede k dobrovolné bezdětnosti. Respondenti vybírali maximálně tři možné odpovědi. Mohli vybírat z dvanácti možných variant a třináctá možná odpověď byla zpracována formou kolonky, jiné, do které mohli respondenti napsat jinou možnost, než jim byla nabízena. Nejvíce vybranou možností byla možnost I) budování kariéry, tuto možnost vybralo 72% (98) respondentů. Druhá nejčastěji vybíraná odpověď byla možnost C) nedostatek financí, kterou zvolilo 42,96% (58) respondentů. Odpověď A) strach z rodičovství, byla třetí nejčastěji volená odpověď, vybralo si ji 35,56% (48) respondentů. Čtvrtou nejčastěji volenou odpovědí byla B) nedostatek času, kterou vybralo 27,41% (37) respondentů. Pátou v pořadí byla odpověď L) narůstající individualismus ve společnosti, kterou vybralo 25,93% (35) respondentů. V možnosti M) jiné, respondenti psali o přelidnění, možnosti cestovat a o celkové sobeckosti zůstat sám jen s partnerem, respondenti byli pouze dva tedy 1,48%. Z grafu je patrné, že téměř tři čtvrtiny vysokoškolských studentů berou budování kariéry jako hlavní důvod k nezaložení rodiny.

Graf č. 9 Co vede k dobrovolné bezdětnosti

Desátá otázka se táže respondentů, co podle nich přispívá k rozhodnutí žít bez stálého partnera. Respondenti měli na výběr z osmi možností, kdy mohli vybrat maximálně tři odpovědi. Nejčastěji volili A) nedůvěra v partnera a D) nechtění se podřizovat druhé osobě. Tyto odpovědi zvolilo 54,07% (73) respondentů. Druhá nejčastější odpověď B) pracovní vytíženost 45,19% (61), navazuje na předešlou otázku, v níž respondenti zvolili odpověď A) budování kariéry, jako důvod, proč nezakládat rodinu. Z obou grafů (č. 9 a 10) je tedy patrné, že na založení rodiny a žití bez stálého partnera mají vliv ambice po kariérním růstu. Skoro čtvrtina respondentů 24,44% (33) si myslí, že důvodem, proč nebýt se stálým partnerem, je strach a nejistota. V kategorii H) jiné, respondenti psali jako důvod individualismus a přesvědčení, že partnera nepotřebují 4,44% (6), dále nenalezení té správné osoby 3,7% (5), svoboda 1,48% (2) a jeden respondent napsal, že nevím.

Graf č. 10 Žití bez stálého partnera

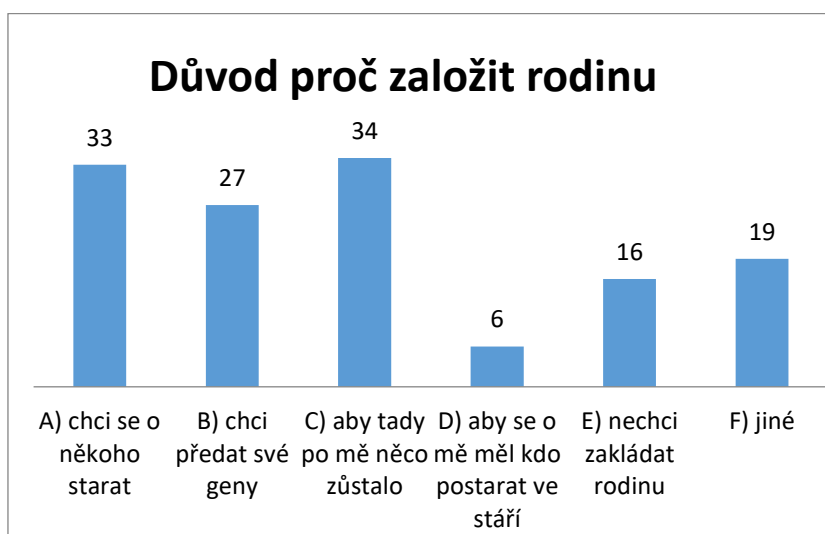

Výzkumná otázka č. 4 zněla: Plánují v budoucnu respondenti založení rodiny a v kolika letech plánují narození prvního potomka? Tuto skutečnost jsme zjišťovali pomocí otázek č. 8, 15, 17, 18 z dotazníkového šetření.

Osmá otázka nám, pomohla zjistit, z jakého důvodu by si chtěli respondenti založit rodinu. Studenti vysokých škol měli na výběr ze šesti odpovědí, kdy mohli zvolit pouze jednu. U odpovědi F) jiné, mohli dotazovaní vepsat jinou možnost, která by se jim hodila více než odpovědi předloženého výběru. Respondenti zvolili jako nečastější důvod pro založení rodiny C) aby tady po mě něco zůstalo, kdy tuto možnost zvolilo 25,19% (34) respondentů, hned za tím nejvíce vybírali A) chci se o někoho starat, kterou zvolilo

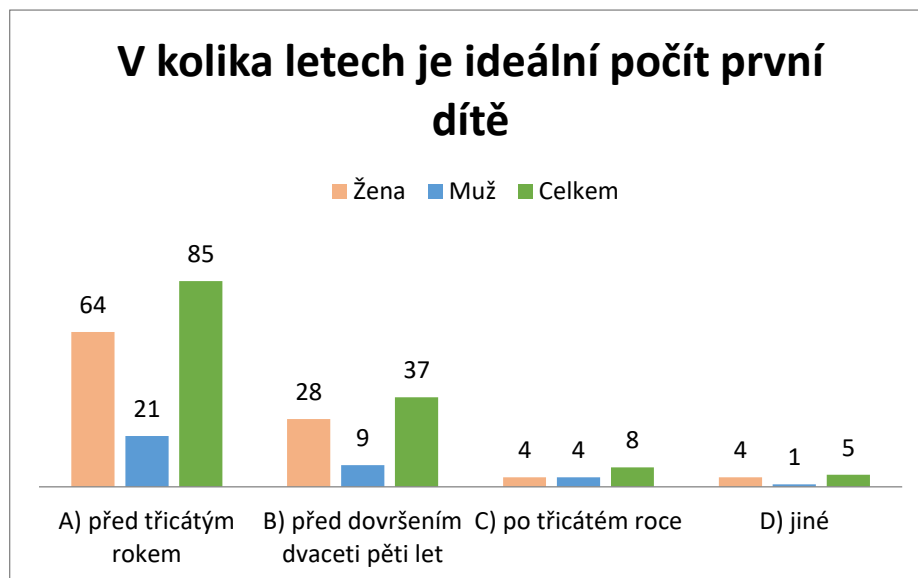
24,44% (33) respondentů. Třetí nejčastější odpověď B) chci předat své geny, vybralo 20% (27) respondentů. Nejméně volenou variantou byla D) aby se o mě měl kdo starat ve stáří. Tím můžeme říci, že většina respondentů nepokládá za důležité, aby měli po svém boku někoho, kdo se o ně postará. Tuto možnost zvolilo pouze 4,44% (6) studentů vysokých škol. Respondentů, kteří nemají zájem zakládat rodinu, bylo 11,85% (16). Pod volbou F) jiné, dotazovaní 14,1% (19) psali: radost z potomků, smysl života, partnerská láska anebo brali jako důvod proč zakládat rodinu, že je k tomu vede víra.

Graf č. 11 Důvody proč zakládat rodinu

V patnácté otázce jsme zjišťovali, jaký je ideální věk pro početí prvního dítěte. Respondenti mohli vybrat pouze jednu odpověď, vybírali ze tří možných odpovědí a čtvrtá možná odpověď byla D) jiné, kdy respondenti mohli napsat jinou preferenci, než jim byla předložena z výčtu. Tuto možnost vybralo pouze 3,7% (5) studentů vysokých škol. Přes polovinu respondentů 60,96% (85) si myslí, že ideální věk pro početí prvního dítěte je A) před dovršením třiceti let. Na druhém místě je odpověď B) před dovršením dvaceti pěti let, kterou si celkem zvolilo 24,41 % (37) respondentů z toho 20,74% (28) žen a 6,67% (9) mužů. Genderově vyvážené odpovědi byly u možnosti C) po třicátém roce, tuto variantu vybralo 53,33% (8) respondentů.

Graf č. 12 V kolika letech je ideální počet první dítě

Sedmnáctá otázka se táže, jestli respondenti plánují už početí prvního dítěte. Studenti vysokých škol mohli vybírat ze tří možných odpovědí, kdy měli vybrat jen jednu možnou variantu. 58% respondentů plánuje početí dítěte, 31% respondentů neplánuje početí prvního dítěte a 11% respondentů zvolilo možnost nevím.

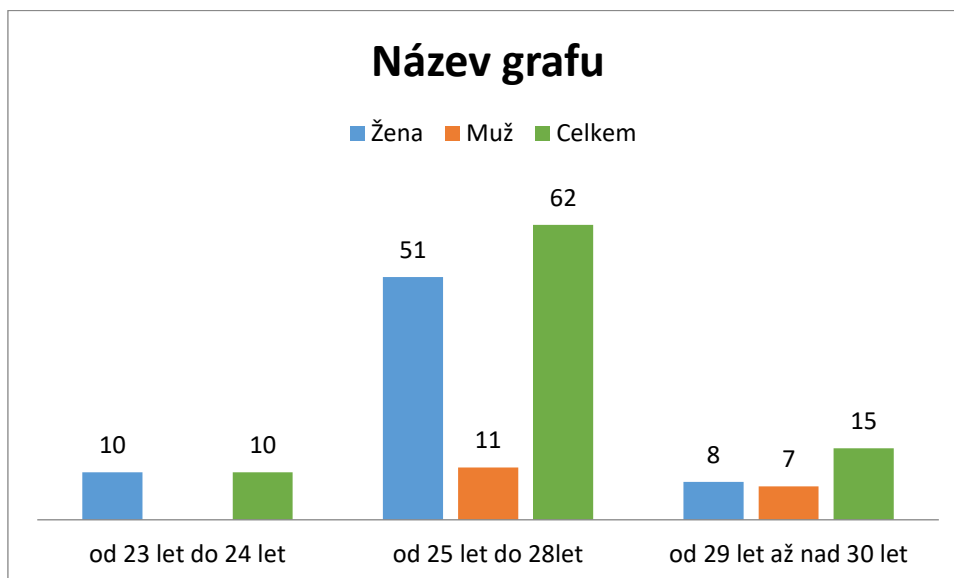
Graf č. 13 Kolik respondentů plánuje početí prvního dítěte

Osmnáctá otázka navazuje na otázky sedmnáct a patnáct. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří u otázky sedmnáct zvolili možnost A) ano, plánuji, ostatním respondentům nebyla otázka zpřístupněna. Už z grafu je patrné, že většina mužů neví nebo neplánuje početí prvního dítěte. Od 23 let do 28 let vybíralo nejvíce respondentů 53,33% (72). Od 23 let do 24 let si vybralo pouze 7,41% (10) studentů vysokých škol. Od 29 let až

nad 30 let plánuje 11,11% (15) početí prvního dítěte. Nejvíce žen plánuje početí prvního dítěte ve 28 letech 14% (19), muži nejčastěji volili 27 let 3,7% (5).

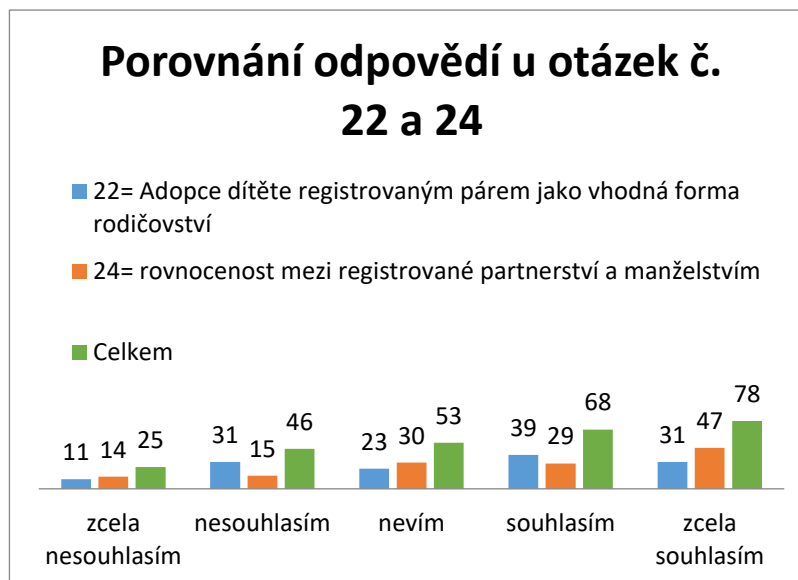
Graf č. 14 V kolika letech plánujete početí prvního dítěte

Výzkumná dílčí otázka č. 5 zjišťovala u studentů vysokých škol, jestli pokládají za registrované partnerství rovnocenné s manželstvím. Na tuto otázku nám daly odpovědi položky č. 22 a 24 z dotazníkového šetření.

Dvacátá druhá otázka zjišťovala, zda studenti vysokých škol vnímají adopci dítěte a jeho výchovu registrovaným párem jako vhodnou formu rodičovství. Dvacátou čtvrtou otázkou jsme se zeptali respondentů, jestli je podle nich registrované partnerství rovnocenné s manželstvím. Šlo o otázky škálového typu, studenti vysokých škol vybírali z čísel 1 – 5, kde jedna znamenala zcela nesouhlasím a pět zcela souhlasím. Následně jsme otázky č. 22 a 24 porovnali (viz Graf č. 15), abychom zjistili, jestli si studenti neprotiřečili. Z grafu můžeme vyčíst, že se respondenti ve svých odpovědích celkem shodují. Pokládají registrované za partnerství rovnocenné s manželstvím. Jak jsme již zmiňovali, nejčastěji volenou variantou byla varianta č. 5, zcela souhlasím, kterou vybralo dohromady 57,78 % (78) respondentů. U otázky dvacet dva si bylo zcela jisto 22,96 % (31) studentů vysokých škol, což je stejný počet jako u (č. 2) nesouhlasím, avšak při sečtení odpovědí (č. 5 a 4) zcela souhlasím a souhlasím 54,1% (146) proti jim daným odpovědím (č. 2 a 1) nesouhlasím a zcela nesouhlasím 52,59% (71), mají danou převahu kladné varianty odpovědí. 34,1% (46) respondentů se nepřiklonilo ani ke kladné variantě, ani k té negativní, vybrali si tedy možnost nevím (č. 3). Více studentů vybralo možnost nevím u otázky dvacet čtyři 22,22% (30).

Graf č. 15 Porovnání odpovědí u otázek č. 22 a 24

4.6 Shrnutí výsledků dotazníkového šetření

Celkem se našeho šetření účastnilo 135 respondentů z Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Vysokého učení technického v Brně, Masarykovy Univerzity v Brně a Veterinární a farmaceutické univerzity v Brně. Hlavním cílem našeho výzkumného šetření bylo zjistit, jaký mají názor studenti vysokých škol na problematiku partnerství a rodičovství. První dílčí cíl měl zjistit, zda respondenti spatřují nějaké výhody nebo nevýhody v manželství a registrovaném partnerství. Téměř polovina (42,22%) studentů vysokých škol pokládá jako výhodu v manželství jistotu, kdy se mohou spolehnout jeden na druhého. Také je pro ně velice důležité, aby si vytvořili stabilní prostředí (34,81%), v němž budou moci vychovávat své potomky. Minimum respondentů uvedlo, že nespátřují žádné výhody (4,44%). Další vidí výhodu i v tom, že člověk nezůstane sám (14,81%), někteří z nich přikládají váhu k ekonomické stránce. S tím se pojí to, aby byli před porízením potomka finančně zabezpečení (52%). Více než na finance kladou studenti vysokých škol značný důraz na to, aby byl jejich partner kladně schválen rodiči (66%).

Druhý dílčí cíl nám měl pomoci ke zjištění, jaký typ soužití je vhodný pro život studentů vysokých škol. Nejdříve jsme se respondentů zeptali, jak hodnotí manželství a registrované partnerství ve dvou oddělených otázkách. Celkově obě tyto formy partnerství vnímali kladně. Manželství (60%) získalo o něco více procent než registrované partnerství (49,63%). Málo studentů mělo negativní postoj k manželství a registrovanému partnerství, někteří raději zůstali ve svém názoru neutrální. Jednalo se o necelých dvacet procent dotá-

zaných. Přes tři čtvrtiny studentů uvedly u otázky č. 16, že plánují do budoucna být se svým partnerem v sezdaném soužití (79%). Osmina respondentů bude raději žít ve společné domácnosti, ale bez svazku manželského (16%). Za velmi zajímavé můžeme pokládat zjištění, že studenti vysokých škol neřeší, v jakém typu soužití budou žít, ale důležitá je pro ně kvalita vztahu (57,78%).

Třetí dílčí cíl se zaměřoval na dobrovolnou bezdětnost a život bez stálého partnera. Snažili jsme se zjistit, co vede respondenty k tomu, aby si vybrali tento styl života. Jako hlavní důvod, proč nezakládat rodinu, vnímají studenti budování kariéry (72%). Další nejčastěji vybraná odpověď byla nedostatek financí (42,96%) respondentů, což můžeme vidět u předešlého dílčího cíle. Studenti vysokých škol pokládají za důležité být finančně zabezpečení při zakládání rodiny. Jako další důvod ke vztahu bez dítěte vidí strach z nezvládnutí role rodiče (35,56%). Mezi další důvody může patřit narůstající individualismus ve společnosti nebo nedostatek času za kterým je ukryto třeba budování kariéry. V další části dílčího cíle jsme se zabývali tím, proč se respondenti rozhodnou žít bez stálého partnera. Jako nejčastější důvod uváděli nedůvěru v partnera a nechtění se podřizovat druhé osobě (54,07%), dále pracovní vytíženost (45,19%). Z obou grafů (č. 9 a 10) bylo tedy patrné, že na založení rodiny a žití bez stálého partnera mají vliv ambice po kariéřním růstu.

Předposlední dílčí cíl měl za úkol přijít na to, zda respondenti plánují založit rodinu a v kolika letech by chtěli zplodit svého potomka. Jako nečastější důvod pro založení rodiny uvádějí, že si přejí, aby tady po nich něco zůstalo (25,19%). Hned za touto odpovědí uvádějí chtění se o někoho starat (24,44%). Jako zajímavost můžeme vidět, že se studenti vysokých škol chtějí starat se o své partnery, ale neočekávají, že se o ně někdo bude starat ve stáří (4,44%). Další důvod uvádějí chtění předat své geny (20%). Přes polovinu respondentů (60,96%) si myslí, že ideální věk pro početí prvního potomka je před dovršením třiceti let, hned zatím následuje kategorie před dovršením dvaceti pěti let, kterou si celkem zvolilo 24,41%. O kolo 58% respondentů plánuje už teď početí dítěte, 31% respondentů neplánuje početí prvního dítěte a 11% respondentů zvolilo možnost nevím.

Poslední, tedy pátý dílčí cíl, se zaměřoval na to, zda studenti vysokých škol pokládají registrované partnerství za rovnocenné s manželstvím. Dvacátá druhá otázka zjišťovala, zda studenti vysokých škol vnímají adopci dítěte a jeho výchovu registrovaným párem jako vhodnou formu rodičovství. Dvacátou čtvrtou otázkou (která zní jako poslední výzkumný dílčí cíl) jsme se zeptali respondentů, jestli je podle nich registrované partnerství rovnocenné s manželstvím. Následně jsme otázky č. 22 a 24 porovnali (viz Graf č. 15),

abychom zjistili, jestli si studenti neprotiřečili. Z grafu jsme vyčetli, že se respondenti ve svých odpovědích celkem shodují, pokládají registrované partnerství za rovnocenné s manželstvím. Jak jsme již zmiňovali, nejčastěji volenou variantou byla (č. 5) zcela souhlasím, kterou vybralo dohromady 57,78 % respondentů. U otázky dvacet dva si bylo zcela jisto 22,96 % (31) studentů vysokých škol, což je stejný počet jako u odpovědi nesouhlasím (č. 2), avšak při sečtení odpovědí (č. 5 a 4) zcela souhlasím a souhlasím, 54,1% (146) proti jim daným odpovědím (č. 2 a 1) nesouhlasím a zcela nesouhlasím, 52,59% ,mají danou převahu kladné varianty odpovědí. 34,1% (46) respondentů se nepřiklonilo ani ke kladné variantě, ani k té negativní.

4.7 Doporučení pro praxi

Většinu našeho života strávíme ve školním prostředí přípravou na naše budoucí povolání, avšak na rodičovství a partnerství (manželství) se musíme připravit sami. Je to zvláštní, neboť nás role rodiče či partnera (manžela/manželky) může provázet až do konce našeho života. Role rodiče nás neopouští po celý náš život, a právě proto pokládám za důležité, abychom byli schopni zvládat i tyto role manželů/manželek, partnerů/partnerek stejně dlouhodobě jako rodičovství. V případě potřeby by se mohlo v budoucnu zapracovat na kladném ovlivňování jejich postoje. Studenti vysokých škol uvádějí, že je pro ně důležité být finančně zabezpečený před početím dítěte. Dle mého názoru by bylo vhodné, kdyby podpora porodnosti byla více podpoře státem, např. formou větších daňových úlev, např. při pořízení prvních čtyř dětí maximálně. Další vhodnou pomocí od státu by mohla být příznivější bytová politika pro zakládající rodiny.

ZÁVĚR

Záměrem této bakalářské práce bylo zjistit názory studentů vysokých škol na partnerství a rodičovství. Dané téma se ukázalo jako velice rozmanité, a proto bylo důležité neodklonit se od hlavního cíle výzkumu. Na základě získaných informací z dotazníkového šetření přišly do cesty další možné otázky, na které by bylo možno hledat případné odpovědi.

Teoretická část práce byla věnována partnerství a jeho různým formám. V kapitole o rodičovství byla rozebrána současná česká rodina a její funkce. Dále jsme si vymezili pozdní adolescenci a mladou dospělost. K vytvoření teoretické části práce bylo využito odborné literatury zabývající se partnerstvím a rodičovstvím. Teoretická část měla sloužit především k lepšímu zorientování se v daném tématu.

Dílčí výzkumné cíle v praktické části byly zaměřeny na získání názorů studentů vysokých škol o daném tématu. Šlo o zjištění, zda studenti spatřují nějaká pozitiva v manželství či registrovaném partnerství, a o snahu dovědět se, jaký typ soužití považují za nejvhodnější pro svůj život. Hledali jsme odpovědi na otázky, zda už teď dotazovaní plánují početí prvního dítěte, případně v kolika letech, a nakonec, jestli pokládají registrované partnerství za rovnocenné s manželstvím.

Ke zjištění a vyhodnocení potřebných dat bylo využito kvantitativního výzkumu, a to konkrétně za pomoci dotazníkového šetření, které proběhlo u 135 respondentů. Tento zvolený postup dokázal nalézt odpovědi na všechny výzkumné otázky. Studenti vysokých škol spatřují za výhodu v registrovaném partnerství a manželství především jistotu a možnost spolehnout se na toho druhého. Vidí v tom výhodu, že člověk nezůstane sám a uvědomují si, že je pro ně velice důležité vytvořit si stabilní prostředí pro výchovu potomků. Většina respondentů pokládala registrované partnerství za rovnocenné s manželstvím. Někteří z nich přikládají váhu k ekonomické stránce, s čímž se pojí i to, že chtějí být před porozením potomka finančně zabezpečeni. Více než na finance kladou studenti vysokých škol značný důraz na to, aby byl jejich partner kladně schválen rodiči. Nejvhodnější formou soužití bylo podle respondentů manželství a těsně za ním skončilo registrované partnerství. Za velmi zajímavé lze pokládat zjištění, že studenti příliš nevěnují pozornost tomu, v jakém typu soužití budou žít, ale primární je pro ně kvalita vztahu. Hlavním důvodem, proč nezakládat rodinu, je podle nich budování kariéry a nedostatek financí. Po založení rodiny touží proto, že chtějí po sobě něco zanechat. Za zajímavost je možno

pokládat, že se studenti vysokých škol chtějí starat o své partnery, ale neočekávají, že se o ně bude někdo starat ve stáří. Přes padesát procent studentů plánuje už teď početí dítěte.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

1. DOLEJŠ, Martin a Miroslav OREL, 2017. *Rizikové chování u adolescentů a impulzivita jako prediktor tohoto chování*. Olomouc: Univerzita Palackého. ISBN 978-80-244-5252-4.
2. GILLNEROVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ, 2011. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: Člověk na přelomu tisíciletí*. 1. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2798-1.
3. HAŠKOVÁ, Hana. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. Studie. ISBN 9788074190209.
4. JANIŠ, Kamil. *Sociální analýza mládeže ve východočeském regionu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-246-1
5. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ, 2001. *Člověk - prostředí - výchova: K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido. ISBN 80-7315-004-2.
6. MIRAS, Jorge a Juan Ignacio BANARES, 2014. *Manželství a rodina*. Pardubice: Axis. ISBN 978-80-903864-9-5.
7. MATOUŠEK, Oldřich, 1993. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-901424-7-8.
8. MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-86429-19-9.
9. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. Studijní texty. ISBN 808642958X.
10. PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén ženství a mužství: psychologie ženy a muže, rozdíly a vztahy*. 3., dopl. vyd. Praha: Triton, 2008, [4] l. barev. obr. příl. Psychologická setkávání. ISBN 9788073871062.

11. ŘÍČAN, Pavel, 2007. *Psychologie osobnosti - obor v pohybu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1174-4.
12. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 8071783080.
13. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 9788024621531.
14. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007, ISBN 9788024613185.
15. VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 9788024618326.
16. SCHWARTZ, Pepper. *Love between equals: how peer marriage really works*. New York: The Free Press. 1995. ISBN 0-02-874061-0
17. SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 9788073672508.
18. SMEJKAL, Vladimír a Hana BACHRACHOVÁ, 2008. *Lexikon společenského chování*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2327-3.

Internetové zdroje

1. ČESKO, 2006. Zákon č. 115/2006 Sb. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. [online]. [cit. 2020-06-03]. In: . Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
2. ČESKÝ STATICKÝ ÚŘAD. *Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2018*. In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2020-05-30]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2018>
3. ČESKÝ STATICKÝ ÚŘAD. *Plodnost, potratovost a ukončená těhotenství podle věku žen ve vybraných letech* [online], 2019. In: Český statistický úřad [cit. 2020-06-04]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/91605937/300002190115.pdf/fbbe7b32-f443-4397-a39b-ecdf9b1c9b09?version=1.1>
4. DROTOVÁN, Michal a Bronislav BLEHA, 2008. *Analýza fenoménu singles v Evropě a na Slovensku*. Sociológia - Slovak Sociological Review [online]. 1(40), 62-81 [cit. 2020-02-18]. Dostupné z: https://www.sav.sk/index.php?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=4378
5. KOHOUTOVÁ, Iva, 2013. *Registrované partnerství je častější u mužů*. Český statistický úřad [online]. [cit. 2020-06-06]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0800492b9c>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod.	A podobně
Č.	Číslo
ČSÚ	Český statistický úřad
MUNI	Masarykova univerzita
UTB	Univerzita Tomáše Bati
Např.	Například
VUT	Vysoké učení technické
VFU	Veterinární a farmaceutická univerzita
Tzv.	Tak zvaný
%	Procento

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950 - 2018	19
Obrázek 2 Počet živě narozených dětí a potratů	20

SEZNAM TABULEK

Graf č. 1 Pohlaví.....	29
Graf č. 2 Věk.....	30
Graf č. 3 Vysoké školy	31
Graf č. 4 Největší výhody manželství	32
Graf č. 5 Porovnávání škálových otázek 20 a 21.....	33
Graf č. 6 Vnímání manželství a registrovaného partnerství.....	34
Graf č. 7 Jaký typ soužití respondenti plánují	35
Graf č. 8 Typ soužití vhodný pro výchovu dítěte	35
Graf č. 9 Co vede k dobrovolné bezdětnosti.....	36
Graf č. 10 Žití bez stálého partnera	37
Graf č. 11 Důvody proč zakládat rodinu	38
Graf č. 12 V kolika letech je ideální počít první dítě	39
Graf č. 13 Kolik respondentů plánuje početí prvního dítěte	39
Graf č. 14 V kolika letech plánujete početí prvního dítěte.....	40
Graf č. 15 Porovnání odpovědí u otázek č. 22 a 24	41

SEZNAM PŘÍLOH

PI DOTAZNÍK

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Vážení respondenti, jmenuji se Michaela Kleinová a jsem studentkou 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Fakultě humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Tento dotazník je podkladem k mé bakalářské práci, na téma Názory vysokoškolských studentů na partnerství a rodičovství. Analýzou výsledků tohoto dotazníku bych ráda zjistila názory studentů na partnerství a rodičovství. Proto bych vás ráda poprosila o vyplnění. Dotazník je anonymní a veškeré informace budou použity pouze k vypracování bakalářské práce. Vyplnění dotazníku, Vám zabere časovou dotaci 5 až 10 minut. Předem moc děkuji za ochotu.

1. Jakého jste pohlaví?
 - a) Muž
 - b) Žena
2. Věk: (vypište číslem)
3. VŠ kterou studuji:
4. Fakulta:
5. Jsem ve stavu:
 - a) svobodná/ý
 - b) vdaná/ý
 - c) v registrovaném partnerství
 - d) zasnoubená/ý
 - e) ve vztahu
 - f) vdova/vdovec
6. Jsem z rodiny:
 - a) klasická rodina (matka, otec, dítě)
 - b) z neúplné (výchova jednoho rodiče)
 - c) jsem sirotek
 - d) jiné
7. Jak vnímáte porodnost v České republice?
 - a) podle mě je dostatečná
 - b) je nedostatečná
 - c) téma porodnosti mě nezajímá
8. V budoucnu si chci založit rodinu protože:
 - a) chci se o někoho starat

- b) chci předat své geny
- c) aby tady po mě něco zůstalo
- d) aby se o mě měl kdo postarat ve stáří
- e) nechci zakládat rodinu
- f) jiné:

9. Co podle vašeho názoru přispívá k dobrovolné bezdětnosti? (vyberte max. 3 odpovědi)

- a) strach z rodičovství
- b) nedostatek času
- c) nedostatek financí
- d) nedůvěra v sebe sama
- e) nedůvěra v partnera
- f) nevhodné prostředí pro výchovu
- g) nevhodná doba pro početí
- h) možnost genetického onemocnění
- i) budování kariéry
- j) rozpad klasické rodiny
- k) ekonomická situace
- l) narůstající individualismus ve společnosti
- m) jiné

10. Co podle Vás nejvíce přispívá k rozhodnutí žít bez stálého partnera? (vyberte max. 3 odpovědi)

- a) nedůvěra v partnera
- b) pracovní vytíženost
- c) nevhodná doba
- d) nechtění se podřizovat druhé osobě
- e) pracovní vytíženost
- f) strach
- g) nejistota
- h) jiné

11. Jak vnímáte manželství?

- a) kladně
- b) spíše kladně

- c) neutrálně
- d) spíše záporně
- e) záporně

12. Jaká je největší výhoda manželství?

- a) jistota
- b) člověk nezůstane sám
- c) stabilní prostředí pro děti
- d) žádné výhody manželství nejsou
- e) jiné

13. Jak vnímáte registrované partnerství?

- a) kladně
- b) spíše kladně
- c) neutrálně
- d) spíše záporně
- e) záporně

14. Máte ve svém okolí někoho, kdo žije v registrovaném partnerství?

- a) neznám nikoho
- b) vím o jednom páru
- c) vím o více párech

15. Jaký si myslíte, že je ideální věk pro početí prvního dítěte?

- a) před dovršením dvaceti pěti let
- b) před třicátým rokem
- c) po třicátém roce
- d) jiné

16. Jaký typ soužití plánujete?

- a) nesezdané (partner s vlastní domácností)
- b) nesezdané soužití ve společné domácnosti
- c) sezdané
- d) registrované partnerství
- e) singles životní styl
- f) jiné

17. Plánujete početí prvního dítěte?

- a) ano, plánuji

b) ne neplánuji

c) nevím

18. V kolika letech plánujete početí prvního dítěte? *(na otázku odpovídejte, jen pokud jste v předešlé otázce zvolili odpověď a) ano, plánuji)*

Početí prvního dítěte plánují v _____

19. Jaký typ soužití je vhodný pro výchovu dítěte?

a) klasické manželství (matka, otec, dítě)

b) na typu soužití nezáleží

c) na typu soužití nezáleží, záleží na kvalitě vztahu

d) dostačující výchova jedním rodičem

e) jiné

20. Uveďte na škále, jak moc jsou důležité finance pro početí dítěte. *Kde 1- peníze nejsou vůbec důležité, 5- velice důležité.*

1 2 3 4 5

21. Uveďte na škále, jak velkou roli hrají vaši rodiče při schválení partnera. *Kde 1- naprosto nesouhlasím, 5- naprosto souhlasím.*

1 2 3 4 5

22. Adopci dítěte a jeho výchovu registrovaným párem vnímám jako vhodnou formu rodičovství. *Kde 1- naprosto nesouhlasím, 5- naprosto souhlasím.*

1 2 3 4 5

23. Myslíte si, že více lidí vstupuje do registrovaného partnerství? *Kde 1- naprosto nesouhlasím, 5- naprosto souhlasím.*

1 2 3 4 5

24. Je podle vás registrované partnerství rovnocenné s manželstvím?

a) zcela souhlasím

b) souhlasím

c) nevím

d) nesouhlasím

e) zcela nesouhlasím